

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Gabriela Sommerová

**Americká politika v Kambodži a vzestup
Rudých Khmerů**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Gabriela Sommerová**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Bečka, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

SOMMEROVÁ, Gabriela. *Americká politika v Kambodži a vzestup Rudých Khmerů*. Praha, 2012. 53 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra amerických studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Bečka, Ph.D.

Abstrakt

Po propuknutí studené války Spojené státy navázaly intenzivní spolupráci s Kambodžou ve snaze zabránit šíření komunismu v Indočíně. Svou politikou v 60. a 70. letech významně ovlivnily vnitropolitický vývoj Kambodže a přispěly k jejímu oslabení, které v důsledku umožnilo vzestup Rudých Khmerů v Kambodži a nastolení jednoho z nejbrutálnějších režimů moderní historie. Práce „Americká politika v Kambodži a vzestup Rudých Khmerů“ se zabývá problematikou vzájemných americko-kambodžských vztahů a jejich vývojem mezi lety 1963–1973. Soustředí se na americkou pomoc poskytovanou Kambodži, vzájemné diplomatické styky, americkou účast na svržení kambodžské vlády a americké vojenské operace v Kambodži v období vietnamské války. Historickou analýzou významných mezníků společných dějin hodnotí oprávněnost postupu Spojených států v Kambodži v závislosti na jejím vnitropolitickém vývoji. Cílem práce je komparace vlivu Spojených států a Kambodže na ekonomický, politický a sociální vývoj v Kambodži a jeho dopady na hnutí Rudých Khmerů.

Abstract

Following the outbreak of the Cold War, the United States of America established strong ties with Cambodia in order to prevent the spread of communism in Indochina. The U.S. policy in Cambodia significantly influenced the internal development of Cambodia and contributed to the rise of the Khmer Rouge, one of the most atrocious regimes in modern history. This thesis, „U.S. Policy in Cambodia and the Rise of the Khmer Rouge“, deals with U.S.–Cambodian relations and their development between

1963–1973. It focuses on U.S. aid in Cambodia, the evolution of U.S.–Cambodia diplomatic relations, U.S. participation in the overthrow of the Cambodian head of state, and U.S. military operations in Cambodia during the Vietnam War. Through historical analysis of significant milestones in the United States' and Cambodia's common history, this thesis evaluates the legitimacy of the United States' policy in Cambodia with regard to political development in Cambodia. The aim of the thesis is to compare the ways in which U.S. and Cambodian foreign policy of the 1960s and 1970s influenced the internal development of Cambodia and enabled the Khmer Rouge to seize power.

Klíčová slova

Kambodža - americká zahraniční politika – Sihanuk - Lon Nol - kambodžská občanská válka - Rudí Khmerové - válka v Indočíně - bombardování Menu - vietnamizace války

Keywords

Cambodia - U.S. Foreign Policy – Sihanouk - Lon Nol - Khmer Rouge - Cambodian Civil War - War in Indochina - Menu Bombing - Vietnamisation of War

Rozsah práce: 65, 414 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 18. května 2012

Gabriela Sommerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda upřímně poděkovala vedoucímu práce PhDr. Janu Bečkovi, Ph.D. za vstřícný přístup a za podnětné připomínky při tvoření práce.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jméno: Gabriela Sommerová
E-mail: gabriela.sommerova@gmail.com
Semestr: LS 2011
Akademický rok: 2010/2011
Název práce: Americká politika v Kambodži během vietnamské války a vzestup Rudých Khmerů
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok): 2011/2012
Vedoucí bakalářského semináře: PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D.
Vedoucí práce (není povinné): PhDr. Jan Bečka, Ph.D.
Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek): Kambodžané dodnes vzhlížejí ke Khmerské říši z 10. století, o nedávné historii však mlčí. Kambodža, jedna z nejchudších zemí světa, byla ještě na počátku 60. let 20. století považována za ostrov klidu v regionu. Nabízí se otázka, proč se tato situace během dvou desetiletí změnila v tak širokém rozsahu. Za tento zvrát Kambodža vděčí nejen vnitřním, ale i vnějším faktorům, zejména z období vietnamské války. Tyto faktory se v práci pokusím objasnit.
Předpokládaný cíl (5 řádek): Cílem práce je představit americkou politiku v souvislosti s vietnamskou válkou v Kambodži a zohlednit, jakým způsobem tato politika ovlivnila další vývoj této země. Zaměřím se zejména na bombardování Kambodže a následný vzestup Rudých Khmerů. Empirickou analýzou se pokusím prokázat hypotézu, že vedlejším produktem amerického působení ve Vietnamu se stalo i uchopení moci ultralevicových Rudých Khmerů v Kambodži.
Základní charakteristika tématu (10 řádek): V 50. letech 20. století vyhlásila Kambodža nezávislost a neutralitu, během americké války ve Vietnamu však kambodžské východní provincie sloužily jako základny Vietkongu. Americká armáda pod souhlasem prezidenta Nixona zahájila čtrnáctiměsíční kobercové bombardování nejen vojenských, ale i civilních cílů ve východní Kambodži. Americkým krokům oponující princ Sihanuk byl v roce 1970 svržen a nahrazen proamerickým premiérem Lon Nolem. Sihanuk byl ve snaze o návrat do čela Kambodže nucen spolupracovat s komunisty, čímž jim umožnil získat moc. Obyvatelé radikalizovaní rozvratem způsobeným bombardováním se přidávali k Rudým Khmerům. Po obsazení Phnom Penhu a porážce republiky v roce 1975 rozpoutali Rudí Khmerové v čele s Pol Potem hrůzovládu, jejíž obětí se stala téměř pětina populace. Stranou polemik o vojenské úspěšnosti bombardování a o nutnosti akce takového rozsahu v Kambodži se tak nabízí

zhodnocení dopadů této akce z politického hlediska.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

Úvod, výběr tématu a časové vymezení

metodologie a rozbor literatury, představení cíle práce

uvedení do problematiky, mezinárodní souvislosti, válka ve Vietnamu

Kambodža, historické souvislosti, politická situace; princ Sihanuk, Lon Nol

Politika USA v Kambodži

prezident Johnson, prezident Nixon a poradce Kissinger, jejich kroky a cíle

Kambodža: následky americké politiky

bombardování kambodžských provincií, venkovské a městské obyvatelstvo

vzestup Pol Potovy krajní levice, vyhlášení státního útvaru Demokratická Kampučia, 1975–1979

Závěr, zhodnocení hypotézy v závislosti na faktech

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Edice Foreign Relations of the United States (FRUS), dokumenty dostupné online na <http://>

history.state.gov/historicaldocuments.

Clymer, Kenton. J. The United States and Cambodia since 1870. DeKalb: Northern Illinois University Press, 2007.

Haas, Michael. Cambodia, Pol Pot and the United States. The Faustian Pact. New York: Praeger Publishers, 1991.

Hook, Stephen W. American Foreign Policy since World War II. Washington, D.C.: CQ Press, 2010.

Maguire, Peter. Facing Death in Cambodia. New York: Columbia University Press, 2005.

Mahoney, Robert. J. The Mayaguez Incident: Testing America's Resolve in the post-Vietnam

Era. Lubbock: Texas Tech University Press, 2011.

Short, Philip. Pol Pot - dějiny zlého snu. Praha: BB art, 2005.

Nožina, Miroslav. Dějiny Kambodže. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2007.

Syruček, Milan. V zajetí džungle. Nejdelší válka XX. století. Praha: Epoque, 2007.

Durman, Karel. Popely ještě žhavé: Velká politika 1938-1991. Díl 2. Praha: Karolinum, 2009.

Podpis studenta a datum

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí bakalářského semináře

Garant oboru

Seznam použitých zkratk

ARVN	Armáda republiky Vietnam (Army of the Republic of Viet Nam)
ASEAN	Sdružení států jihovýchodní Asie (Association of Southeast Asian Nations)
CIA	Ústřední zpravodajská služba (Central Intelligence Agency)
COSVN HQ	Ústředí Jižního Vietnamu (Central Office for South Vietnam, Headquarters)
FANK	Národní ozbrojené síly Kambodže (Forces Armées Nationales Khmères)
FUNK	Jednotná národní fronta Kambodže (Front Uni National du Kampuchéa)
GRUNK	Královská vláda národní jednoty Kambodže (Gouvernement Royal d'Union Nationale du Kampuchéa)
ICP	Komunistická strana Indočíny (Indochinese Communist Party)
KPP	Khmerská lidová strana (People's Party of Kampuchea)
NLF	Národní osvobozenecá fronta (National Liberation Front)
PAVN	Vietnamská lidová armáda (People's Army of Vietnam)
FAPLNK	Frontu národního osvobození khmerského lidu (Forces Armées Populaires de Liberation Nationale du Kampuchea)
PCK	Komunistická strana Kampučie (Parti Communiste du Kampuchéa)
UFTIP	Sjednocená fronta tří indočínských národů (United Front of the Three Indochinese Peoples)

Obsah

PROHLÁŠENÍ.....	5
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	9
OBSAH	10
1. ÚVOD.....	10
1.1. CHARAKTERISTIKA TÉMATU	10
1.2. METODOLOGIE A ROZBOR LITERATURY	11
1.3. HISTORICKÁ VÝCHODISKA	14
1.3.1. <i>Komunismus v Kambodži</i>	14
1.3.2. <i>Americko–kambodžské vztahy</i>	15
2. SIHANUK A KAMBODŽSKÉ KRÁLOVSTVÍ.....	17
2.1. ODMÍTNUTÍ AMERICKÉ POMOCI, 1963.....	17
2.2. PŘERUŠENÍ DIPLOMATICKÝCH STYKŮ, 1965	20
2.3. OPERACE MENU, 1969.....	24
3. LON NOL A KAMBODŽSKÁ REPUBLIKA.....	28
3.1. PŘEV RAT, 1970.....	28
3.2. INVAZE, 1970	33
3.3. UKONČENÍ OPERACE FREEDOM DEAL, 1973	38
4. EPILOG: DEMOKRATICKÁ KAMPUČIA, 1975–1979.....	43
ZÁVĚR	44
SUMMARY	46
POUŽITÁ LITERATURA.....	47
SEZNAM PŘÍLOH.....	51
PŘÍLOHY	52

1. Úvod

1.1. Charakteristika tématu

Kambodža se v sedmdesátých letech dvacátého století stala obětí jednoho z nejbrutálnějších režimů moderní historie. Čtyřletý teror Rudých Khmerů poznamenal Kambodžu natolik, že se s jeho následky dodnes plně nevyrovнала.

Rudí Khmerové představovali ještě v padesátých a na počátku šedesátých let marginální hnutí bez politického vlivu, během pouhých dvou desítek let se však dokázali přeměnit v rozhodující vojenskou a politickou sílu v zemi. Jejich vzestup umožnily příhodné vnitropolitické a zahraničněpolitické podmínky, které z velké míry ovlivnila americká politika v Indočíně a americko–kambodžské vztahy.

Spojené státy americké v rámci velmocenské politiky studené války navázaly diplomatické vztahy a spolupráci s Kambodžou ve snaze zabránit příklonu Kambodže ke komunistickému bloku. Vzájemné vztahy se však v průběhu šedesátých let problematizovaly, časté neshody vyústily v přerušení diplomatických styků a v dosazení slabé prozápadní vlády v Kambodži. Opakované bombardování Kambodže Spojenými státy válčícími ve Vietnamu rozvrátilo zemi a radikalizovalo obyvatelstvo. Rudí Khmerové využili oslabení republiky k získání stoupenců a rozšíření svého vlivu. Americká politika v Kambodži v 60. a 70. letech tedy nesporně přispěla k posílení Rudých Khmerů.

K vzestupu Rudých Khmerů by však pravděpodobně nedošlo, pokud by se k němu vedle dopadů americké politiky v Kambodži nenaskytly vhodné vnitropolitické podmínky, dané politickým, sociálním a ekonomickým oslabením země způsobeným politikou kambodžských představitelů.

Práce bude usilovat o potvrzení hypotézy, že americká politika v Kambodži nebyla jediným faktorem, který přispěl k vzestupu Rudých Khmerů k moci a že vnitřní politika Kambodže, vedená politiky Sihanukem a Lon Nolem, významně přispěla k vyvolání amerických politických a vojenských reakcí a k celkovému oslabení země, které v důsledku umožnilo vzestup Rudých Khmerů a jejich převzetí moci v Kambodži.

Zvolené období let 1963 až 1973 zásadně ovlivnilo vývoj kambodžských dějin. Přestože se v období od vyhlášení kambodžské nezávislosti do roku 1963 ve vzájemných americko–kambodžských vztazích vyskytlo mnoho krizových období,

zájem obou stran na spolupráci přetrval. Změna přišla právě v roce 1963, kdy princ Sihanuk výrazně omezil americký vliv v zemi odmítnutím americké pomoci. Po svržení Sihanuka a příchodu premiéra Lon Nola v roce 1970 došlo ke znovunavázání spolupráce. Lon Nol se na americké finanční a vojenské pomoci stal plně závislým, americké vojenské operace na území Kambodže však v roce 1973 ustaly. Tím Khmerská republika, válčící proti Rudým Khmerům, ztratila americkou vojenskou pomoc a její konečný pád se stal pouhou otázkou času. Právě období od roku 1963 do 1973 zásadně ovlivnilo vývoj Kambodže a je tedy předmětem bádání této práce.

1.2. Metodologie a rozbor literatury

Práce „Americká politika v Kambodži a vzestup Rudých Khmerů“ si klade za cíl zhodnotit americký a kambodžský vliv na vývoj událostí šedesátých a počátku sedmdesátých let, které určily podmínky pro vzestup hnutí Rudých Khmerů v Kambodži.

Po metodologické stránce práce představuje historickou analýzu významných mezníků americko–kambodžských vztahů a amerického angažmá v Kambodži mezi lety 1963 a 1973. Na příkladu šesti významných událostí tohoto období se pokusí zhodnotit zájmy, postup a důsledky vlivu Spojených států i Kambodže a uvede význam události pro hnutí Rudých Khmerů.

Validita hypotézy je ověřena na základě rozboru pramenů a odborné literatury. Zkoumání problematiky je znesnadněno faktem, že mnoho primárních zdrojů podlehl likvidaci Rudými Khmery či Američany a veškerá odborná literatura je nucena pracovat s neúplnými informacemi.¹ Starší publikace jsou omezeny nedostupností primárních zdrojů, jejichž odtajnění probíhá v posledních letech. Dostupné primární, stejně jako sekundární prameny často manipulují skutečnost poskytováním selektivních informací. Ve snaze přiblížit se objektivnímu pohledu je proto třeba neustále srovnávat informace a fakta z různých zdrojů.

V České republice se problematikou americko–kambodžských vztahů a Kambodžou jako takovou zabývá velice málo autorů. Mezi českými publikacemi souvisejícími s tématem lze zmínit přehledové studie Miroslava Nožiny (*Dějiny*

---

¹ William Shawcross, *Sideshow: Kissinger, Nixon and The Destruction of Cambodia*. (New York: Simon and Shuster, 1979), 152.

Kambodže. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007) či Jiřího Zelendy (*Kambodža*. Praha: Libri, 2009), které slouží především jako dějinné přehledy a problematiku dílčích epizod kambodžské historie hlouběji nezkoumají. V práci je proto použita rozsáhlá anglofonní, zejména americká odborná literatura a další zdroje publikované v angličtině či francouzštině.

Zcela zásadními zdroji se staly publikace autorů Kentona Clymera a Williama Shawcrosse, zabývající se dopady americké politiky na Kambodžu, a publikace autorů Bena Kiernana a Craiga Etchesona, analyzující příčiny vzestupu Rudých Khmerů z vnitropolitického pohledu. Kniha Williama Shawcrosse *Sideshow: Kissinger, Nixon and The Destruction of Cambodia* (New York: Simon and Shuster, 1979) předkládá tezi, že vzestup Rudých Khmerů zapříčinila především politika Spojených států amerických v Kambodži. Svými kontroverzními výroky *Sideshow* následně podnítila rozsáhlé diskuse historiků. Kenton Clymer se v knize *Troubled Relations: The United States and Cambodia since 1870* (DeKalb: Northern Illinois University Press, 2007) pokouší o nezaujatý přehled americko–kambodžských vztahů od období kolonizace po současnost. Zabývá se především zájmy amerických a kambodžských představitelů a jejich vlivem na formulaci politiky, přihlíží však i k dopadům americko–kambodžských vztahů na hnutí Rudých Khmerů.

Ben Kiernan v publikaci *How Pol Pot Came To Power. Colonialism, Nationalism, and Communism in Cambodia, 1930–1975* (New Haven: Yale University Press, 2004) analyzuje počátky, vývoj a cestu k moci hnutí Rudých Khmerů v rámci vnitropolitického vývoje Kambodže. Craig Etcheson v knize *The Rise and Demise of Democratic Kampuchea* (London: Westview Press, 1984) zkoumá hnutí Rudých Khmerů v širším kontextu společenského a politického vývoje, přičemž stranou vlivu Spojených států zohledňuje mj. i vliv Číny a Vietnamu a to zejména v období kambodžské občanské války v letech 1970–1975. Celkový obraz dotváří publikace Davida Chandlera *The Tragedy of Cambodian History. Politics, War and Revolution since 1945* (New Haven: Yale University Press, 1991), která množstvím užitečných grafů a map znázorňuje původ komunistického hnutí, rozsah amerického bombardování v Kambodži a vývoj poměru sil během kambodžské občanské války.

Ve snaze konfrontovat rozdílné pohledy přímých aktérů těchto dějinných událostí byly do textu začleněny názory a postoje obou zúčastněných stran. Práce tak využívá publikace Henryho Kissingera (*Ending the Vietnam War. A History of America's Involvement in and Extrication from the Vietnam War*. New York: Simon

and Schuster, 2003) a Norodoma Sihanuka (*La Fin des Illusions*. Paris: Table Ronde, 1972). Pro zasazení problematiky do širšího rámce indočínské války byly zohledněny publikace analyzující roli Číny a Vietnamu na Kambodžu (Chang, Pao–Min. *Kampuchea Between China and Vietnam*. Singapore: Singapore University Press, 1985). Bylo nutno alespoň částečně reflektovat pohled představitelů americké armády (Kosut, Hal *Cambodia and the Vietnam War*. New York: Facts on File, 1971) a dokumenty amerických prezidentů, dostupné online v edici *The American Presidency Project*, <http://www.presidency.ucsb.edu/>.

Práce je pro větší přehlednost členěna na dva hlavní oddíly. Část nazvaná „Sihanuk a Kambodžské království“ pojednává o přerušení spojení mezi Kambodžou a Spojenými státy a o počátcích americké války proti vietnamským komunistům a jejich spojencům v Kambodži. Část „Lon Nol a Kambodžská republika“ popisuje sesazení Sihanuka, intenzifikaci americké války proti partyzánským jednotkám v Kambodži a snahu Spojených států zvrátit vývoj kambodžské občanské války dalším bombardováním Kambodže. V závěru práce je zhodnocena validita hypotézy v závislosti na faktech prezentovaných v předešlých podkapitolách.

Na závěr je třeba uvést, že veškerá khmerská jména jsou přepsána dle české transkripce použité v knize Miroslava Nožiny *Dějiny Kambodže* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007), zatímco zkratky organizací a sdružení (FUNK, GRUNK ad.) se řídí mezinárodně používaným přepisem z francouzštiny či angličtiny. Přístav Sihanoukville, který se po roce 1970 přejmenoval na Kompong Som, je v práci pro zjednodušení nadále označován jménem Sihanoukville. Veškeré uvedené citace, případně parafráze, jsou přeloženy autorkou této práce.

1.3. Historická východiska

1.3.1. Komunismus v Kambodži

Komunismus jakožto ideologie se v Kambodži objevil již v koloniálním období. Z Komunistické strany Indočíny (ICP), založené Ho Či Minem v roce 1931,² se v roce 1951 odštěpila Khmerská lidová strana (KPP),³ kterou však po třech letech zakázala ženevská konference. Členové KPP se po zákazu strany přesunuli do Vietnamu⁴ nebo zůstali v Kambodži, kde založili autochtonní lidovou stranu Krom Pracheachon.⁵ Vůdci Krom Pracheachon, mj. Son Ngoc Thanh a Tou Samouth, čelili neustálému tlaku ze strany vlády, nedokázali získat podporu obyvatel a stranu tedy v roce 1959 rozpustili. Žádná z komunistických stran, původně vzešlých z vietnamské ICP, se tedy v Kambodži neprosadila. Došlo tak k dalšímu odcizení khmerského a vietnamského hnutí, což se promítlo v pozdější rivalitě mezi khmerskými a vietnamskými komunisty.

Ve Francii mezitím vznikalo zcela nové komunistické hnutí. V Paříži se khmerští studenti, ovlivnění komunistickou ideologií, scházeli v debatní skupině „Marxistický kruh“ a sdružovali se v organizaci „Khmerská studentská unie“. Pozdější vůdci Rudých Khmerů, mj. Pol Pot a Ieng Sary, zde formulovali základy své ideologie. Po návratu do Kambodži v první polovině padesátých let navázali styky s bývalými kádry stran Krom Pracheachon a KPP, s nimiž v roce 1960 zformovali Dělnickou stranu Kampučie,⁶ která se přejmenovala na Komunistickou stranu Kampučie (Parti Communiste du Kampuchéa, PCK). Právě PCK pod vedením Pol Pota v roce 1975 převzala v Kambodži moc.

PCK se v prvních letech potýkala s mnoha nesnázemi, zejména s nedostatkem financí a vnitřními spory mezi radikály a umírněnými. Neustálé represe ze strany

---

² Craig Etcheson, *The Rise and Demise of Democratic Kampuchea*. (London: Westview Press, 1984), 46.

³ ICP se v roce 1951 rozpadla a jejími nástupci se staly strany Lao Dong ve Vietnamu, Lao Itsala v Laosu a KPP v Kambodži. Z ICP se také vyčlenil Vietminh. Etcheson, *The Rise and Demise*, 46.

⁴ Šlo až o 2 tisíce komunistů, kteří ve Vietnamu působili v komunistickém hnutí a do Kambodže se po boku vietnamských komunistů navrátili během vietnamské války. V Kambodži zůstalo přibližně tisíc komunistů. Ben Kiernan, „Les origines du communisme Khmer“ *Cambodge: Histoire et Enjeux: 1945–1985*, ed. Camille Scalabrino. (Paris: L'Harmattan, 1985), 100-101.

⁵ Stalo se tak v roce 1954. Etcheson, *The Rise and Demise*, 46.

⁶ Rok 1960 byl jako vznik strany uváděn Rudými Khmery, její název se však vžil až okolo roku 1966. Stephen Morris, *Why Vietnam Invaded Cambodia: Political Culture and the Causes of War*. (Stanford: Stanford University Press, 1999), 37.

Sihanukovy vlády⁷ na počátku šedesátých let donutily mnohé komunisty, mj. Pol Pota, Son Sena a Ieng Saryho, k přesunu z hlavního města do džunglí východních provincií. Odtud organizovali další odpor a ozbrojený boj proti vládě, který vyvrcholil v roce 1975 převzetím moci v zemi.⁸

1.3.2. Americko–kambodžské vztahy

Vztahy mezi Spojenými státy americkými a Kambodžou se začaly rozvíjet zejména v období dekolonizace, kdy Spojené státy přestaly Kambodžu vnímat jako integrovanou součást Indočíny.⁹ Navázání vztahů pramenilo z potřeb studené války; Spojené státy uznaly nezávislost indočínských národů na Francii a poskytly jim pomoc ve snaze zabránit jejich příklonu ke komunistickému bloku.

Spojené státy navázaly vztahy s kambodžským princem Norodomem Sihanukem Dohodou o vzájemné pomoci v roce 1950.¹⁰ Ačkoli Sihanuk projevoval autoritářské sklony, nespolupracoval s rebelskými skupinami Khmer Issarak napojenými na komunisty, a to bylo pro USA rozhodující. Po potvrzení kambodžské nezávislosti a neutrality ženevskou konferencí v červenci 1956 se Spojené státy pokusily o další posílení svého vlivu v Kambodži. Za dlouholetou finanční pomoc žádaly povolení vyslat americké vojenské poradce k výcviku khmerské armády.¹¹ Tlak, který na Kambodžu Spojené státy v souvislosti s působením amerických poradců v khmerské armádě vyvíjely, způsobil první vážné rozbroje. Neshody se Spojenými státy vedly Sihanuka k hledání spojenců v opačném mocenském bloku a v roce 1956 tedy uzavřel Smlouvu o vzájemné pomoci s Čínou.¹² Spojenectví Sihanuka a Číny však pobouřilo

---

⁷ Například v srpnu 1960 byl veřejně zdiskreditován člen PCK Khieu Samphan, kterého na ulici přepadli vládní agenti, svlékli jej a vyfotografovali, načež fotografie vystavili v Národním shromáždění. Khieu Samphan se později stal jednou z vůdčích osobností Rudých Khmerů. Etcheson, *The Rise and Demise*, 66.

⁸ David Chandler, *The Tragedy of Cambodian History. Politics, War and Revolution since 1945*. (New Haven: Yale University Press, 1991), 126.

⁹ Kenton Clymer, *Troubled Relations: The United States and Cambodia since 1870*. (DeKalb: Northern Illinois University Press, 2007), 15.

¹⁰ Ibid, 19.

¹¹ O získání vlivu prostřednictvím finanční pomoci se pokusily i další mocnosti. V porovnání s americkou pomocí mezi lety 1956-1962 (252 milionů dolarů) však byla francouzská (25 milionů dolarů), čínská (25 milionů dolarů) a sovětská (15 milionů dolarů) pomoc zanedbatelná. Norodom Sihanouk, *La Fin des Illusions*. (Paris: Table Ronde, 1972), 93.

¹² Clymer, *Troubled Relations*, 30.

Spojené státy, které se obávaly dalšího šíření čínského vlivu v Indočíně. V tomto roce Spojené státy poprvé zvažovaly možnost sesazení Sihanuka.

Sihanukova spolupráce s Čínou pramenila z odlišného pojetí politiky Sihanukem a Spojenými státy. Sihanukovým primárním zájmem bylo zajistit Kambodže pomoc a spojení, kteří by ji chránili před případnou agresí sousedů Thajska a Vietnamu¹³ a příslušnost spojení k západnímu či východnímu bloku pro něj nebyla rozhodující. Sihanukovo regionální pojetí politiky, navíc ovlivněné Hnutím nezúčastněných, se lišilo od velmocenské politiky Spojených států, určené bipolárním rozdělením světa. Z rozdílného pojetí politiky plyne vzájemné nepochopení mezi Kambodžou a Spojenými státy, časté střídání krizí s obdobími konsolidace vztahů a konečné přerušování vzájemné spolupráce v roce 1963.

---

¹³ Milton Osborne, *Sihanouk. Prince of light, prince of darkness*. (Honolulu: University of Hawaii Press, 1994), 151.

2. Sihanuk a Kambodžské království

2.1. Odmítnutí americké pomoci, 1963

Po letech proměnlivé vřelosti vztahů mezi Kambodžou a Spojenými státy americkými došlo na počátku šedesátých let k výraznému ochlazení. Kambodžský princ Norodom Sihanuk se obával přílišného vlivu Spojených států na vnitropolitické záležitosti Kambodže, zatímco Spojené státy nesouhlasily se Sihanukovou spoluprací se zeměmi východního bloku. Na zhoršení vzájemných vztahů reagoval Sihanuk v roce 1963 odmítnutím americké finanční pomoci, která dlouhodobě přispívala k rozvoji Kambodže. Odmítnutí americké pomoci mělo Kambodže zaručit neutralitu a nezávislost na Spojených státech, přitom však přineslo zásadní zpomalení v ekonomické oblasti. Ve snaze získat alternativní zdroje příjmů do státní pokladny Sihanuk vyhlásil znárodnění průmyslu, zemědělství a zahraničního obchodu. Znárodnění však zapříčinilo další ekonomický pokles a jeho dopady pocítil jak rozvíjející se průmysl, tak zemědělství. Rozsáhlé znárodnění a další prohlubování spolupráce Sihanuka s Čínou utvrdily Spojené státy v obavách, že se Kambodža přiklání ke komunistickému bloku, a tím přispěly k dalšímu ochlazení vzájemných vztahů. V roce 1963 se tak nedůvěra mezi Kambodžou a Spojenými státy výrazně prohloubila.

Ekonomickou pomoc Kambodži Spojené státy poskytovaly již v období francouzské koloniální vlády, na intenzitě však nabyla teprve po vzniku nezávislé Kambodže. Americké dotace dlouhodobě přispívaly k rozvoji země, financovaly budování infrastruktury, přístavů či spojení hlavního města s regionálními centry. Financovaly také kambodžskou armádu a bezpečnostní síly a poskytovaly jim vojenské vybavení, vozidla a letadla.¹⁴ Mezi lety 1954 a 1963, tedy od vyhlášení nezávislosti Kambodže po odmítnutí pomoci princem Sihanukem, dosáhla americká pomoc Kambodži přes 300 milionů dolarů.¹⁵ Na oplátku za poskytování pomoci Spojené státy očekávaly posílení svého vlivu v Kambodži a její užší připoutání k západnímu bloku. Z pohledu Spojených států se tak Sihanuk dopustil nekorektních kroků uznáním čínské

---

¹⁴ Clymer, *Troubled Relations*, 53.

¹⁵ Etcheson, *The Rise and Demise*, 65.

revoluční vlády nebo podpisem Smlouvy o přátelství a spolupráci s Čínou a se Sovětským svazem.¹⁶ Sihanuk navíc odmítl vstoupit do prozápadní Organizace jihoasijské smlouvy (SEATO) a dokonce veřejně vystupoval s protiamerickými projevy.¹⁷ Přestože Sihanukovo lavírování mezi zeměmi východního a západního bloku USA iritovalo, pokračovaly v poskytování pomoci ve snaze získat alespoň částečný vliv na vývoj v Kambodži.

Sihanuk se však rostoucího vlivu Spojených států v Kambodži obával. Uvědomoval si, že by Spojené státy v čele Kambodži preferovaly prozápadní politiku a strachoval se o své postavení. Spojené státy se již v minulosti o sesazení Sihanuka pokusily; poprvé v roce 1956, znovu pak v roce 1959 a v roce 1963.¹⁸ Navzdory zveřejnění důkazů Spojené státy svůj vliv na pokus o provedení puče v roce 1959 popřely. Vznikla tak paradoxní situace, kdy „Spojené státy nepřiznaly spolupráci svých agentů [na přípravách puče], i když o ní Sihanuk věděl, a i když Američané pravděpodobně věděli, že o ní věděl.“¹⁹ Tyto a další rozpory²⁰ přispěly k vzrůstající Sihanukově nedůvěře v záměry Spojených států.

Bezprostřední příčinou odmítnutí americké pomoci se stalo rádiové vysílání protisihanukovské skupiny Khmer Serei.²¹ Sihanuk považoval tuto skupinu za amerického spojence a v říjnu 1963 žádal Spojené státy o přerušování vysílání.²² Sihanukova žádost však v USA nevyvolala žádnou odezvu a Sihanuk proto přerušil

---

¹⁶ Clymer, *Troubled Relations*, 47.

¹⁷ Sihanuk si například veřejně stěžoval, že mu americká pomoc působí „ennuis terribles,“ velké nepříjemnosti, protože přináší požadavky na kambodžskou participaci v mezinárodní politice. Zde odkazuje na americký nátlak na vstup Kambodže do SEATO. Ibid, 29-31.

¹⁸ V roce 1959 měl být do čela Kambodže dosazen prozápadní politik Sam Sary a v roce 1963 Sihanukův dlouholetý oponent Son Ngoc Thanh, vůdce disidentské skupiny Khmer Serei. Ibid, 56.

¹⁹ Ibid, 41.

²⁰ K Sihanukově nedůvěře ve Spojené státy dále přispěla neochota Spojených států omezit výpady amerického spojence Jižního Vietnamu do Kambodži či neochota uspořádat mezinárodní konferenci vedoucí k zaručení integrity kambodžských hranic. Rovněž jej znejistily americké pokusy o sesazení Fidela Castra a zavraždění Ngo Dinh Diema. Michael Haas, *Cambodia, Pol Pot, and the United States: The Faustian Pact*. (New York: Praeger Publishers, 1991), 6.

²¹ Skupina Khmer Serei, Svobodná Kambodža, byla exilová armáda etnických Khmerů žijících v Jižním Vietnamu a Thajsku, vedená Son Ngoc Thanhem. Thanh byl vykázan z Kambodži kvůli spolupráci s okupačním režimem během 2. světové války a pokusu o převzetí vlády po vyhlášení nezávislosti Kambodže. Věnoval se disidentské činnosti v exilu v Thajsku, Jižním Vietnamu a Francii. Etcheson, *The Rise and Demise*, 64.

²² Norodom Sihanouk, *Le rejet de l'Aide américaine. Trois exposés de S.A.R.* (Phnom Penh: Ministère de l'Information, 1963), 6. Paradoxně již USA Khmer Serei v této době nepodporovaly a neměly nad nimi kontrolu. USA se na Sihanukovu žádost pokusila o nátlak na Khmer Serei skrz Thajsko a Jižní Vietnam, ovšem neuspěla. Clymer, *Troubled Relations*, 58-59.

veškerou ekonomickou spolupráci s USA.²³ Dlouhodobý příliv amerických dotací kambodžské ekonomice ustal ke konci roku 1963.

Svým rozhodnutím připravil Sihanuk kambodžskou státní pokladnu o významný zdroj příjmů, který dotoval a vyrovnával státní rozpočet. Aby zajistil nové zdroje příjmů, rozhodl se navázat užší kontakty se zeměmi pod vládou levicových režimů, zejména s Čínou,²⁴ a provést rozsáhlé znárodnění průmyslu a obchodu.

Sihanuk považoval nacionalizaci za řešení ekonomických problémů Kambodže a krok k soběstačnosti a nezávislosti země.²⁵ Znárodnění však vedlo k okamžitému ekonomickému poklesu; během jednoho měsíce vyhlásila bankrot Banka Phnom Penhu.²⁶ Nedostatek zahraničního kapitálu v důsledku omezení zahraničních investic v Kambodži vedl ke zpomalení počínající industrializace země; pomoc zemí východního bloku, zejména Číny a Československa, které do Kambodži dovážely zařízení celých továren a průmyslových komplexů, jej nemohla nahradit.²⁷

Znárodnění zemědělství mělo vést ke zvýšení příjmů rolníků a k oddlužení kambodžského venkova. Sihanuk věřil, že zadluženost venkova způsobují obchodníci, kteří se na farmářích přizívají,²⁸ ve skutečnosti však pramenila z hlubších strukturálních problémů a nedostatečné modernizace. Pevně stanovené výkupní ceny zemědělských produktů a omezení přístupu k úvěrům proto přispěly k úpadku zemědělství. Utrpěly i populární sociální programy, které byl Sihanuk nucen omezit z důvodu nedostatku financí.²⁹

---

²³ Chandler, *The Tragedy*, 132.

²⁴ Wilfred Burchett, *The Second Indochina War. Cambodia and Laos*. (New York: International Publishers, 1970), 55.

²⁵ Norodom Sihanouk, *Le rejet*, 22.

²⁶ Chandler, *The Tragedy*, 137.

²⁷ Tyto průmyslové komplexy nebyly příliš efektivní. Továrny na cement, traktory, pivo či textil byly často stavěny v nevyhovujícím prostředí s nedostatkem zdrojů, například elektřiny. Komplexy byly velice poruchové a ke svému provozu vyžadovaly stálé dotace ze strany státu. Miroslav Nožina, Jiří Šitler a Karel Kučera. "Kambodžské království a Česká republika. Nástin bilaterálních vztahů." *Mezinárodní vztahy* 41, č. 1, (2007), 94.

²⁸ John Girling, *Cambodia and the Sihanouk Myths*. (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1971), 27.

²⁹ Sihanouk se zasloužil o výrazný rozvoj školství a zdravotnictví. Ve svém reportu uvádí, že mezi lety 1955 a 1968 počet nemocnic vzrostl z 16 na 59, počet středních škol z 12 na 180 a bylo vystavěno prvních 9 univerzit v zemi. Norodom Sihanouk, *Brief notes on national construction in Cambodia*. (Phnom Penh: Sangkum Reastr Niyum, 1969), 3.

Kambodžská armáda, jejíž techniku, zbraně a výcvik hradily Spojené státy,³⁰ odmítnutí americké pomoci pocítila výrazně. Dodávky vojenského materiálu z Číny se nemohly vyrovnat vyspělé americké technice. Důsledkem tohoto vývoje kambodžská armáda postupně upadala. Když pak v roce 1970 vypukla v Kambodži občanská válka, jen s obtížemi čelila povstalecké armádě.³¹

Z mezinárodního hlediska způsobilo odmítnutí pomoci další ochlazení vztahů mezi USA a Kambodžou. Spojené státy znepokojovalo se znárodnění ekonomiky a navázání styků se zeměmi východního bloku,³² protože se obávaly příklonu Sihanuka ke komunismu. Nesouhlasily také s omezováním prozápadních kapitalistických elit³³ a se ztrátou svého vlivu v khmerské armádě. Mezi Kambodžou a USA dále vzrostla nedůvěra a posílil vzájemný antagonismus.

Na konci roku 1963 kambodžský princ Sihanuk nařídil přerušeni ekonomické pomoci Spojených států Kambodži. Celkové oslabení Kambodže v důsledku odmítnutí americké pomoci přispělo k ochuzení obyvatelstva, oslabení armády a k dalším rozporům uvnitř vlády a tím i k vytvoření podmínek pro budoucí vzestup Rudých Khmerů. Prozatím však Rudí Khmerové zůstávali slabým hnutím o pouhých několika tisících členů, které se potýkalo s nedostatkem financí a podpory a s vnitřními spory. Pravděpodobně nejzávažnějším důsledkem přerušeni americké pomoci Kambodži se pak stalo další ochlazení americko–kambodžských vztahů, které vedlo k oficiálnímu přerušeni vzájemných diplomatických styků o dva roky později.

2.2. Přerušeni diplomatických styků, 1965

Odmítnutí americké pomoci princem Sihanukem v roce 1963 způsobilo otevřené vyhrocení kambodžsko–amerických vztahů. Během následujících dvou let se vzájemné

---

³⁰ Etcheson, *The Rise and Demise*, 65.

³¹ Chandler, *The Tragedy*, 140.

³² Nutno poznamenat, že Sihanukovy socialistické sklony nebyly novinkou, již dříve například zaváděl pětileté plány (první na 1960-1964) aj. Miroslav Nožina, *Dějiny Kambodže*. (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007), 330.

³³ Pravicové elity nesouhlasily se znárodněním, protože omezovalo svobodu trhu. Sihanouk tyto elity nazýval „Modří Khmerové“ (komunisty nazýval „Rudí Khmerové“ a své příznivce „Bílí Khmerové“). Jejich představiteli byli mj. Sirik Matak a Lon Nol. Burchett, *The Second Indochina War*, 51.

antipatie nadále prohlubovaly. Po Tonkinském incidentu v roce 1964³⁴ Spojené státy plně pohltila vietnamská válka. Spojené státy podnikaly výpady proti vietnamským komunistům do východních provincií Kambodže a ohrožovaly kambodžské civilní obyvatelstvo. Sihanuk opětovně naléhal na zastavení těchto útoků, Spojené státy však jejich existenci popíraly. Zatímco Sihanuk neschvaloval americké vojenské operace v Kambodži, Spojené státy nesouhlasily se Sihanukovou prohlubující se spoluprací se zeměmi východního bloku. Ve snaze získat garance kambodžské neutrality a integrity svolal Sihanuk mezinárodní Konferenci indočínských národů, které se účastnili američtí protivníci. Sihanukova neustávající protiamerická rétorika způsobila vyhoštění kambodžského velvyslance z Washingtonu.³⁵ Vzájemné urážky a klamání vedly k rozkolu, který se projevil konečným přerušением vzájemných diplomatických styků o dva roky později.

V polovině šedesátých let nabyla vietnamská válka na intenzitě a působení vietnamských komunistů ve východních provinciích Kambodže přinutilo Spojené státy k podnikání vojenských výpadů do hloubky až několika kilometrů na území Kambodže. Útoky, při nichž USA a Jižní Vietnam používaly mimo jiné napalm, herbicidy³⁶ či nášlapné miny,³⁷ si vyžádaly desítky civilních obětí v řadách kambodžského obyvatelstva. Sihanuk se opakovaně dožadoval zastavení operací prováděných za hranicemi Kambodže a odvolával se na kambodžskou neutralitu a nestrannost ve vietnamské válce. Zatímco jihovietnamská armáda přijala zodpovědnost a omluvila se za oběti svých operací, Spojené státy útoky popíraly, ačkoli je potvrzovaly četné důkazy.³⁸ Navzdory Sihanukově protestům tak přicházely další a další zprávy o amerických útocích a obětech mezi Kambodžany.

Neustávající porušování kambodžských hranic americkou a jihovietnamskou armádou vedlo Sihanuka ke svolání mezinárodní konference, která měla zaručit

---

³⁴ Tonkinský incident bylo střetnutí mezi námořnictvem USA a Severního Vietnamu v roce 1964. Incident vedl k vydání rezoluce, která se stala podkladem pro vstup USA do nevyhlášené války proti Severnímu Vietnamu. Ibid, 46.

³⁵ Hal Kosut, *Cambodia and the Vietnam War*. (New York: Facts on File, 1971), 18.

³⁶ Kenton Clymer, „A Casualty of War: The Break in American Relations with Cambodia, 1965.“ *A Companion to the Vietnam War*, ed. Marilyn Young a Robert Buzzanco, (Oxford: Blackwell Publishers, 2002), 209.

³⁷ Ben Kiernan, *How Pol Pot Came To Power. Colonialism, Nationalism, and Communism in Cambodia, 1930–1975*. (New Haven: Yale University Press, 2004), 285.

³⁸ Americká armáda uvedla, že poskytnutím a tolerováním útočišť Vietkongu zapříčinila americké operace na hranicích sama Kambodža. Clymer, „A Casualty of War,“ 200–207.

potvrzení kambodžské neutrality a teritoriální integrity. Spojené státy neměly zájem na uspořádání konference, a proto kladly mnohé podmínky své účasti; například požadovaly předběžné ustanovení výsledků konference aj. Americké požadavky rozhořčily kambodžské občany, kteří pak v Phnom Penhu v březnu 1964 vyrabovali americkou ambasádu. Sihanuk se omluvil za rabování ambasády a nahradil způsobenou škodu, politický dopad gesta však odčinit nemohl.³⁹ Vzhledem k americkému nezájmu na svolání konference se Sihanuk rozhodl získat garance kambodžské neutrality na opačném ideovém pólu. Na jaře 1965 se v Phnom Penhu sešla již zmíněná Konference indočínských národů, které se účastnili zástupci Sihanukova politického uskupení Sangkum, Vietkongu či Pathet Lao, kteří zde navázali vzájemnou spolupráci. Tato spolupráce samozřejmě Spojené státy velmi znepokojila.⁴⁰

K ukončení vzájemných diplomatických styků přispěly vedle amerických vpádů na kambodžské území a Sihanukovy spolupráce s komunisty i další neshody. Američané byli rozhořčeni Sihanukovými projevy, například nevybíravými komentáři na adresu zesnulého prezidenta Kennedyho,⁴¹ zatímco Sihanuka iritovalo mj. americké uznání teritoriálních nároků Jižního Vietnamu na kambodžská území⁴² či neustávající vysílání disidentů Khmer Serei.⁴³ Bezprostřední záminkou k přerušení diplomatických vztahů se pak stal urážlivý článek o kambodžské královské rodině, který vyšel v dubnu 1965 v americkém časopise Newsweek (Kambodžané na něj reagovali dalším ničením a rabováním americké ambasády). Sihanuk přerušil veškeré diplomatické styky se Spojenými státy ke konci dubna 1965.⁴⁴

Rozhodnutí o přerušení diplomatických styků vyšlo ze strany Sihanuka, přesto se Kambodža potýkala s daleko fatálnějšími následky přerušení styků než Spojené státy. S uzavřením amerického velvyslanectví se přetřaly komunikační kanály mezi oběma zeměmi a Kambodža pozbyla možnost oficiálně se vyjadřovat k americké politice a k vývoji událostí. Spojené státy, které kambodžské problémy považovaly za podřízené zájmům vietnamské války, pokračovaly ve válce proti vietnamským komunistům na území Kambodže i po přerušení styků. V roce 1965 dokonce zvýšily frekvenci

---

³⁹ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 206.

⁴⁰ Chandler, *The Tragedy*, 135.

⁴¹ Sihanuk prohlásil, že tři hlavní nepřátelé Kambodže, John F. Kennedy, Ngo Dinh Diem a Sarit Thanarat, kteří zemřeli v průběhu roku 1963, se sejdou v pekle. Clymer, „A Casualty of War,“ 202.

⁴² Philip Short, *Pol Pot. Anatomy of a Nightmare*. (New York: Henry Holt and Company, 2004), 181.

⁴³ Etcheson, *The Rise and Demise*, 203.

⁴⁴ Shawcross, *Sideshow*, 161.

amerických výpadů území Kambodže vydáním dokumentu, který armádě přikazoval pronásledovat Vietkong do Kambodži vždy, pokud by přerušení operace na hranicích s Kambodžou vedlo k ohrožení životů amerických vojáků.⁴⁵ Americké útoky na Vietkong a severovietnamskou armádu PAVN v Kambodži tedy neustaly, naopak s přerušením diplomatických styků posílily.

Sihanukovo rozhodnutí přerušit vzájemné vztahy pramenilo zejména z neochoty Spojených států respektovat neutralitu a integritu kambodžských hranic, o jejichž záruky Sihanuk usiloval od vyhlášení nezávislosti Kambodže v roce 1953. Přerušení vzájemných styků Sihanukovi znesnadnilo vyjadřovat se k vývoji vietnamské války a usměrňovat americké a jihovietnamské vojenské akce za hranicemi Kambodže. Rudí Khmerové využili oslabení republiky způsobené následky odmítnutí americké pomoci a přerušení diplomatických styků a v dubnu 1967 v provincii Samlaut vyvolali první větší vzpouru proti Sihanukově režimu. Obyvatelé provincie Samlaut trpěli nízkými výkupními cenami rýže a celkovým ekonomickým poklesem. V dubnu 1967 odmítli zaplatit daně, krátce obsadili budovu místního zemědělského družstva, načež se před blížící se vládní armádou rozprchli do džunglí. Příčiněním Rudých Khmerů se povstání rozšířilo do dalších provincií.⁴⁶ Následné brutální represe vládních vojsk⁴⁷ povstalce radikalizovaly a popudily proti vládě, čímž zapříčinily první výraznější rozšíření řad Rudých Khmerů.⁴⁸ Rudí Khmerové získali nové členy i díky Sihanukově represím levicových politiků v hlavním městě. Vedle několika tisíc nespokojených studentů,⁴⁹ kteří odešli do džungle a přidali se k Rudým Khmerům, odešli z Phnom Penhu i tři budoucí lídři hnutí Khieu Samphan, Hou Youn a Hu Nim.⁵⁰ V roce 1967 tedy Rudí využili oslabení království a rozpoutáním rozsáhlého povstání proti vládě získali nové

---

⁴⁵ Kosut, *Cambodia*, 33.

⁴⁶ Díky povstání získali Rudí Khmerové zkušenosti v boji s vládní armádou a rekrutovali nové členy do své armády, nicméně během povstání střety s armádou prohrávali a navíc nedokázali rozšířit povstání do východních provincií. Protože se Pol Pot během povstání prokázal méně schopný než zkušené kádry pocházející z řad bývalých Issaraků, PCK později popřelo své působení v povstání a jako počátek ozbrojeného boje označilo rok 1968. Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 250.

⁴⁷ Premiér Lon Nol vyslal k potlačení rebelů síly nebývalého rozsahu, účastnili se dokonce i parašutisté. Přes brutální metody se jim nepodařilo vzbouřence dopadnout. V reakci na neúspěch pacifikace povstání Lon Nol rezignoval na post premiéra. Etcheson, *The Rise and Demise*, 65.

⁴⁸ Etcheson, *The Rise and Demise*, 70.

⁴⁹ Burchett, *The Second Indochina War*, 58.

⁵⁰ Chandler, *The Tragedy*, 159.

příznivce, s jejichž pomocí vyhlásili ozbrojený boj vládě,⁵¹ který se postupně přeměnil ve vleklou partyzánskou válku.

Oficiální diplomatické styky mezi Kambodžou a Spojenými státy neexistovaly po 1965 další čtyři roky. Během těchto čtyř let došlo k zásadním změnám: v USA byl v listopadu 1968 zvolen prezidentem Richard M. Nixon a Kambodža pocítila první zásadní politické a společenské otřesy vyvolané khmerskými komunisty. Jednání o obnovení diplomatických styků probíhala od jara 1969. Jejich obnovení bylo výhodné pro obě země. Sihanuka k němu přiměly ekonomické zájmy a Spojené státy zejména naděje na větší možnosti pronásledování Vietkongu v Kambodži. V zájmu urovnání vztahů Sihanuk rezignoval na požadavek zastavení amerických akcí na území Kambodže a USA ustoupily tak, že oficiálně uznaly „suverenitu, nezávislost, neutralitu a teritoriální integritu“⁵² Kambodže a omluvily se za kambodžské civilní oběti předešlých vojenských operací.⁵³ Vzájemné diplomatické styky byly oficiálně obnoveny 2. července 1969.⁵⁴ Paradoxně ještě v průběhu jednání o znovunavázání vztahů prezident Nixon rozhodl o zahájení tajného bombardování Kambodže – v únoru 1969 autorizoval operaci Menu.

2.3. Operace Menu, 1969

V první polovině roku 1969 se kambodžské východní provincie otřásaly tisíci výbuchů amerických bomb B-52. Spojené státy zahájily intenzivní kampaň proti Vietkongu, který využíval džunglí kambodžských východních provincií jako svého útočiště. Během čtrnácti měsíců americké kampaně dopadlo na Kambodžu takové množství bomb, že přesáhlo celkové množství bomb shozených Spojenými státy

---

⁵¹ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 266.

⁵² Kosut, *Cambodia*, 58.

⁵³ Clymer, *Troubled Relations*, 90.

⁵⁴ „Background Note on Cambodia,“ United States Department of State, 10. 9. 2011, dostupné z <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2732.htm>. (poslední přístup 2.5.2012).

v druhé světové válce.⁵⁵ Kambodža však formálně představovala neutrální zemi, která se snažila stát stranou indočínské války. Spojené státy se tedy bombardováním, které zahájily bez souhlasu kambodžských představitelů, dopustily porušení mezinárodního práva a jsou tedy odpovědné za dalekosáhlé důsledky, které bombardování způsobilo. Psychologických dopadů bombardování na vyděšené obyvatele postižených oblastí, kteří ztratili své blízké a domovy, využili Rudí Khmerové k protiamerické propagandě a k náboru nových členů do svých řad. Kampaň Menu tak významně přispěla k posílení hnutí Rudých Khmerů.

Jak již bylo zmíněno, Sihanuk hledal spojence napříč velmocenskými bloky studené války. Když odmítl finanční podporu Spojených států, obrátil se na Čínu a země Sovětského svazu. V polovině šedesátých let se spojil se Severním Vietnamem.

Jednotky Vietkongu působily na kambodžském území od počátku vietnamské války.⁵⁶ Nepřístupné džungle východních provincií poskytovaly Vietnamcům úkryt a představovaly ideální prostor pro jejich základny, sklady a výcviková střediska, navíc kambodžská vláda a armáda si nebyly schopny zajistit nad územím kontrolu.⁵⁷ Sihanuk považoval Vietnamce za budoucí vítěze indočínské války a pragmaticky proto usiloval o udržování dobrých vztahů. Aktivita Vietkongu konečně přímo nenarušovaly chod státu a prozatím se omezovaly pouze na řídké osídlené příhraniční oblasti.

V polovině šedesátých let se však aktivity Vietkongu v Kambodži významně rozšířily. Premiér Čínské lidové republiky Čou En-Laj v roce 1966⁵⁸ Sihanuka požádal o otevření přístavu Sihanoukville čínskému a vietnamskému obchodu. Slíbené zisky z obchodu⁵⁹ přesvědčily Sihanuka, jehož země čelila ekonomickému útlumu, k souhlasu. Od roku 1966 se přístavem Sihanoukville pašovaly zbraně, léky a potraviny, v době největší intenzity pašování pokrývalo až 80 % veškerého zásobování Vietkongu.⁶⁰

---

⁵⁵ Taylor Owen a Ben Kiernan, „Bombs Over Cambodia. New Information Reveals that Cambodia was Bombed Far More Heavily than Previously Believed,“ 2006, *The Walrus*, dostupné z <http://walrusmagazine.com/articles/2006.10-history-bombing-cambodia>.

⁵⁶ Vietnamci působili na území Kambodžského království již během koloniální války proti Francii. Odchod Vietminhu z východních provincií Kambodže si vyžádala ženevská konference v roce 1954. Chang, *Kampuchea*, 10.

⁵⁷ Chandler, *The Tragedy*, 160.

⁵⁸ Shawcross, *Sideshow*, 64.

⁵⁹ Za povolení nelegálního průchodu zboží měl Sihanouk obdržet až jednu třetinu celkového zisku a 10% všech zbraní, které přístavem projdou. Toto množství zbraní postačovalo na vyzbrojení padesátitisícové armády po dobu jednoho roku. Clymer, *Troubled Relations*, 77.

⁶⁰ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 285.

Množství zboží, které procházelo sihanoukvillekým přístavem a odtud se dopravovalo do příhraničních oblastí, dalo vzniknout přezdívce „Sihanukova stezka“, které parafrázovalo označení „Ho Či Minova stezka“.

Do černého obchodu s Vietkongem se zapojovali jak rolníci, tak kapitalistické elity a dokonce i královská rodina.⁶¹ Výrazně tak snížili celkový objem legálního kambodžského exportu a tím i státní příjmy z daní.⁶² Krátkodobé zisky z černého obchodu proudícího přístavem Sihanoukville nevyvážily způsobený ekonomický pokles. Nejzávažnějším dopadem aktivit Vietkongu v Kambodži pak byla americká odezva v roce 1969.

Rozhodnutí o použití bomb v Kambodži pramenilo z nezáviděníhodné situace v USA v 60. letech. Američtí občané požadovali odchod vojáků z Vietnamu, opuštění Vietnamu by však znamenalo jisté vítězství komunistů. Nixonovým cílem bylo za pomoci vojenské síly přinutit Čínu a Severní Vietnam k navázání mírových jednání. V tomto ohledu představovalo bombardování ideální řešení Nixonova problému: zatímco demonstrovalo sílu, umožnilo omezení počtu amerických vojáků nasazených válce a jejich návrat do USA.⁶³

Použití bombardérů B-52 k útokům na cíle v Kambodži navrhl v únoru 1969 americký generál Abrams a prezident Nixon jej schválil po několika dnech váhání.⁶⁴ Čtrnáctiměsíční kampaň odstartovala 18. března 1969 operace s krycím názvem „Breakfast“.⁶⁵ Kampaň Menu nepředstavovala první bombardování Kambodže – Spojené státy o přítomnosti Vietnamců v Kambodži věděli již za prezidentství Lyndona B. Johnsona a sporadicky jejich pozice bombardovaly.⁶⁶ Výjimečnost Menu však spočívá v rozsahu bombardování: během kampaně bylo svrženo na 113 tisíc cílů celkem 2 756 941 tun bomb. Kambodža tak představuje pravděpodobně nejintenzivněji bombardovanou zemi v historii.⁶⁷

Otázka legitimacy bombardování formálně neutrální Kambodže Spojenými státy se stala předmětem rozsáhlých diskusí. Dle Nixonova poradce a hlavního zastávce tvrdé

---

⁶¹ Shawcross, *Sideshow*, 64.

⁶² Chandler, *The Tragedy*, 145.

⁶³ Shawcross, *Sideshow*, 89.

⁶⁴ Henry Kissinger, *Ending the Vietnam War. A History of America's Involvement in and Extrication from the Vietnam War*. (New York: Simon and Schuster, 2003), 59.

⁶⁵ Clymer, *Troubled Relations*, 95.

⁶⁶ Owen a Kiernan, „Bombs Over Cambodia,“ 4.

⁶⁷ *Ibid*, 6.

linie Henryho Kissingera⁶⁸ Spojené státy bombardovaly Kambodžu na přímou žádost Norodoma Sihanuka. Sihanuk souhlasil s omezenými americkými operacemi v neosídlených a řídko osídlených oblastech Kambodže,⁶⁹ o zahájení kampaně Menu však nebyl informován. Navzdory americkému bombardování nicméně nepřestal jednat o obnovení diplomatických styků s USA, protože USA v roce 1969 konečně formálně potvrdily neutralitu a nedotknutelnost kambodžských hranic.⁷⁰ (Bombardováním tuto nedotknutelnost obratem znehodnotily).

Z vojenského hlediska uspěla kampaň Menu v likvidaci logistického zázemí, skladů a zásob vietnamských komunistů.⁷¹ Generál Abrams uvedl, že kampaň omezila aktivity Vietkongu na okolí Saigonu a Henry Kissinger dokonce tvrdil, že kampaň donutila Vietnamce k návratu do Vietnamu.⁷² Tato tvrzení však nejsou dostatečně podpořena důkazy. Proti nim svědčí naopak incident, který se stal po bombardování Základny 353 v oblasti „Fishhook“. Členové mise „Daniel Boone“⁷³ měli zjistit počet obětí a stav v terénu. Nejenže žádné mrtvé nenašli, nýbrž byli přeživšími Vietnamci zmasakrováni.⁷⁴ Během kampaně Menu se Američanům nepodařilo lokalizovat velitelství vietnamského komunistického odboje (Ústředí Jižního Vietnamu, zkráceně COSVN HQ), ačkoli jeho zničení bylo jedním z hlavních cílů mise.⁷⁵ Komunistická útočiště a tábory byly totiž vysoce mobilní a Vietnamci postižené regiony často vyklízeli ještě před americkým útokem.

Americké bombardování tedy přispělo k postupu Vietnamců do vnitrozemí Kambodže a rozšíření jejich aktivit v Kambodži. Nepřátelství k USA spojilo vietnamské a khmerské komunisty ve Sjednocenou frontu tří indočínských národů (United Front of the Three Indochinese Peoples, UFTIP), jejímž prostřednictvím Rudí Khmerové využívali vietnamské pomoci, která pro ně byla v počátcích hnutí nepostradatelná.⁷⁶ Bombardování v rámci operace Menu také přivedlo do řad Rudých Khmerů mnoho

---

⁶⁸ Shawcross, *Sideshow*, 104.

⁶⁹ Kissinger, *Ending*, 67.

⁷⁰ Clymer, *Troubled Relations*, 92.

⁷¹ *Ibid*, 95.

⁷² Kissinger, *Ending*, 66 - 69.

⁷³ Operace Salem House, později označované operace Daniel Boone, byly taktické mise skupin o šesti až osmi členech, kteří v nejvyšším utajení prováděli špionážní činnost na vietnamsko-kambodžské hranici. Při své práci používali nášlapné miny a další vojenskou techniku. Clymer, *Troubled Relations*, 100.

⁷⁴ Shawcross, *Sideshow*, 25.

⁷⁵ Clymer, *Troubled Relations*, 95.

⁷⁶ Pol Pot později prozradil, že v této době CPK vlastnila pouhých 10 ručních zbraní. Chandler, *The Tragedy*, 178.

nových členů. Bomby měly dopadat pouze na neosídlené oblasti, přesto se obětí kampaně stalo až 150 tisíc Kambodžanů.⁷⁷ Zkáza, kterou bombardování způsobilo, změnila tradičně konzervativní rolnické obyvatelstvo,⁷⁸ povětšinou lhostejné k agitaci Rudých Khmerů, v protiamerické radikály, kteří se přidali k boji po boku Rudých Khmerů,⁷⁹ kteří před operací Menu neměli víc než 5 tisíc členů.⁸⁰ Vzrostla tím síla hnutí a intenzita guerillové války vedené Rudými Khmery proti vládě.

Kampaň Menu skončila dne 26. května 1970.⁸¹ Čtrnáctiměsíční bombardování přispělo k rozšíření aktivit Vietnamců v Kambodži a k posílení Rudých Khmerů. K opakovanému porušování kambodžské teritoriální integrity Spojenými státy a k intenzivnímu bombardování východních provincií země přispěla Sihanukova tolerance existence vietnamských útočišť v zemi a povolení obchodu v Kambodži přístavem Sihanoukville. Přítomnost Vietnamců v Kambodži se stala trnem v oku místním kapitalistickým elitám, jejichž nespokojenost se Sihanukem a s jeho politikou vzrostla. Pravicové kruhy v Phnom Penhu dospěly k přesvědčení, že se musí Sihanuka zbavit.

3. Lon Nol a Kambodžská republika

3.1. Převrat, 1970

Do nového desetiletí vstoupila Kambodža s nedobrymi vyhlídkami. Země byla pustošena americkým bombardováním a východní provincie ovládali Vietnamci.

---

⁷⁷ Owen a Kiernan, "Bombs Over Cambodia," 6. Kissinger ve svých pamětech uvádí, že množství obětí kampaně jsou lživá a smyšlená čísla. Kissinger, *Ending*, 69. V knize *Sideshow* William Shawcross znázorňuje, jak se Kissinger ubezpečoval o neosídlenosti bombardovaných oblastí kambodžským obyvatelstvem. Kissinger se zeptal vojenských velitelů: „Jsme si *dostatečně* jisti, že kroky, které jsme podnikli v rámci minimalizace rizika zasažení kambodžských obyvatel, jsou efektivní?“ Velitelé odpověděli, že je vše „pod kontrolou.“ Shawcross, *Sideshow*, 93.

⁷⁸ Etcheson, *The Rise and Demise*, 80.

⁷⁹ Frustraci domorodých obyvatel popisuje Philip Short: „Jejich myšlenky se zastavily, bezcílně bloumali okolím a nemluvili celé tři nebo čtyři dny.“ Short, *Pol Pot*, 216.

⁸⁰ Chandler, *The Tragedy*, 178.

⁸¹ Clymer, *Troubled Relations*, 96.

Sihanukova autoritářská politika, vztahy se zeměmi východního bloku a rozsáhlé znárodnování popouzely místní kapitalistické elity. Právice vedená Sirik Matakem a Lon Nolem využila Sihanukovy nepřítomnosti a v březnu 1970 jej sesadila. Do čela země se postavil premiér Lon Nol, který ve spojení s USA vyhlásil boj Vietnamcům v Kambodži. Norodom Sihanuk se mezitím v exilu v Číně spojil s Rudými Khmery a organizoval osvobozenou armádu na východě země, odkud vyhlásil válku Lon Nolovi. Premiér Lon Nol povstalcům nedokázal čelit, a proto se stal závislým na americké pomoci. Kambodža se následkem sesazení Sihanuka rozdělila na dva tábory: povstalecký, který představovali Rudí Khmerové, Sihanuk a vietnamští komunisté, a prozápadní, reprezentovaný Lon Nolem a USA. V Kambodži vypukla krvavá občanská válka, která měla během následujících let určovat vývoj země.

Sesazení Sihanuka z funkce hlavy státu v roce 1970 zapříčinila dlouhodobá nespokojenost Sihanukovy opozice. Právice nesouhlasila s jeho tolerancí Vietnamců v Kambodži a řízením veškerého politického života a rozhořčovaly ji dopady Sihanukových ekonomických politik.⁸² Sihanuk činil rozhodnutí nezávisle na vládě a parlamentu, manipuloval s výsledky voleb a dosazoval do vlády své příznivce.⁸³ Během několika let marginalizoval své odpůrce a zcela rozštěpil politickou scénu v zemi. Sihanukova socialistická rétorika (rok 1966 například vyhlásil „rokem práce a nového kroku k socialismu“)⁸⁴ vedla k dalším obavám pravice z omezování svobodného trhu.

Převrat proběhl 18. března 1970 během Sihanukovy návštěvy v Moskvě. Sirik Matak a Lon Nol nechali obsadit vládní budovy policií a kambodžský parlament jednohlasně schválil Sihanukovo sesazení.⁸⁵ Převratem nedošlo k sesazení vlády, jedinou změnou bylo svržení a vyhoštění Sihanuka. V březnu 1970 tak skončila sedmnáctiletá „Sihanukova éra“. Moci se ujala pravice vedená generálem Lon Nolem, která prohlásila Kambodžu republikou.

---

⁸² Osborne, *Sihanouk*, 167.

⁸³ Absolutní moc Sihanouka nad politickým děním v Kambodži lze doložit mnoha příklady. Aby Sihanuk vzbudil zdání možnosti participace občanů na politice, vytvořil Národní shromáždění, k jeho rozhodnutím však nepřihlížel. Po volbách v roce 1966, které přesvědčivě vyhráli komunisté (mj. Hu Nim, Hou Youn, Khieu Samphan) je Sihanouk vyloučil z vlády, kterou pak utvořila pravice. V roce 1969 proti legálně zvolené vládě utvořil takzvaný „counter-government“, který vládu blokoval. Chandler, *The Tragedy*, 154-156. Sihanouk svou politikou „rozděl a panuj“ výrazně napomohl k paralyzaci politické scény, která se později projevila i v neschopnosti Lon Nolova režimu. Girling, *Cambodia*, 3.

⁸⁴ Chandler, *The Tragedy*, 150.

⁸⁵ Etcheson, *The Rise and Demise*, 86.

Zatímco tradičně loajální venkovské obyvatelstvo se proti Sihanukově sesazení bouřilo, střední třída jej většinou uvítala. Sihanukovy filmy a časopisy u ní vzbuzovaly posměch, dlouhé projevy v rádiu a sebepropagace pak přímo opovržení.⁸⁶ S odchodem Sihanuka inteligence očekávala umožnění svobodného projevu a participace na politickém životě.⁸⁷ Názorově nevyhraněný a nepříliš schopný⁸⁸ Lon Nol však brzy po svém nástupu projevil mocenské aspirace a postupně koncentroval moc do svých rukou. Prohlásil se maršálem, obsadil post hlavy státu i premiéra a v roce 1971 nechal dokonce rozpustit Národní shromáždění, protože „si odmítal hrát na demokracii“.⁸⁹ K ekonomickému oživení nedošlo a země se potýkala se všudypřítomnou korupcí.⁹⁰

Lon Nol okamžitě po svém nástupu vyhlásil boj s cílem vytlačit vietnamské komunisty z Kambodži a uzavřel přístav Sihanoukville.⁹¹ Vzhledem k nedostačující vojenské síle khmerské národní armády (FANK) však tento boj nebyl schopen vyhrát, čímž byl nucen přijmout pomoc Spojených států. Prvním projevem této pomoci se stalo financování FANK, jejíž síly se tak zdvojnásobily na 60 tisíc mužů.⁹² Následovaly dodávky vojenského materiálu a humanitární pomoci. Spojené státy se na příštích pět let staly Lon Nolovým hlavním spojencem v boji proti Vietnamcům i proti kambodžským povstalcům.⁹³

Spojené státy pravděpodobně jistou mírou přímé či nepřímé pomoci přispěly již k dosazení Lon Nola do čela Kambodže. Sihanuka dlouhodobě považovaly za nevhodného partnera a preferovaly jeho nahrazení prozápadním politikem. Přímá americká účast na provedení puče v roce 1970 není dostatečně pramenně potvrzena, nicméně existuje řada důkazů o událostech, které jí nasvědčují: setkání Lon Nola

---

⁸⁶ Sihanuk propadl vášni režirování filmů okolo roku 1965, v době, kdy ztrácel zájem o politiku. Jeho filmy se vyznačovaly nepříliš kvalitními scénáři. Hlavní postavu obvykle ztvárnil sám Sihanuk nebo jeho manželka Monique a obyčejní lidé ve filmech téměř nefigurovali. Filmy Sihanuk promítal například při státních návštěvách či výjimečných příležitostech. Chandler, *The Tragedy*, 153-168.

⁸⁷ Justin Corfield, *Khmers Stand Up! A History of the Cambodian Government 1970–1975*. (Victoria: Aristoc Press, 1994), 118.

⁸⁸ Lon Nol také postrádal smysl pro realitu, když doufal ve sjednocení khmerského obyvatelstva a v znovudobytí delty Mekongu (Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 348), věnoval se okultismu a byl přesvědčen o svých schopnostech předvídat budoucnost. (Clymer, *Troubled Relations*, 103). Svůj nástup v roce 1970 považoval za příspěví k záchraně světové a asijské civilizace a „éry Buddy.“ Lon Nol, *Le néo-khmerisme*. (Phnom Penh: S. N., 1974), 63.

⁸⁹ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 347.

⁹⁰ Milton Osborne, *Before Kampuchea*. (Sydney: George Allen and Unwin, 1979), 115.

⁹¹ Larry Niksch, *Developments in Cambodia Following the 18 March Coup*. (Washington: The Congressional Research Service, 1970), 1.

⁹² Shawcross, *Sideshow*, 131.

⁹³ Corfield, *Khmers Stand Up!*, 94.

s vůdcem Khmer Serei Son Ngoc Thanhem,⁹⁴ kontakty Lon Nola s CIA⁹⁵ či americké plány na zavraždění Sihanuka.⁹⁶ Pokud CIA nebyla přímým strůjcem puče, přispěla k němu přinejmenším šířením dezinformací, deklarováním podpory Lon Nolovi a spoluprací se Sirik Matakem.⁹⁷ S ohledem na vnitropolitickou situaci v Kambodži a vzestup protisihanukovské opozice v šedesátých letech by však k sesazení Sihanuka pravděpodobně došlo i bez podpory USA. V důsledku je proto obtížné stanovit, do jaké míry USA sesazení Sihanuka zapříčinila či urychlila.

Když došlo v březnu 1970 k převratu, Sihanuk přijal nabídku prozatímního exilu v Číně,⁹⁸ Zde začal organizovat odboj proti Lon Nolovi, jehož převrat označil za nelegitimní. Bez vojenské síly však nemohl uspět a proto se rozhodl uzavřít spojení se svými dlouholetými politickými oponenty: s Rudými Khmery. Společně s Rudými Khmery v Pekingu zformoval Jednotnou národní frontu Kambodže (FUNK) a exilovou vládu (Královskou vládu národní jednoty Kambodže, GRUNK).⁹⁹ Sihanuk se postavil do čela vlády a komunisté (mimo jiné Penn Nouth, Hou Youn, Hu Nim, Khieu Samphan) obsadili ministerské posty. Společně pak zformovali osvobozeneckou armádu (Frontu národního osvobození khmerského lidu, FAPLNK) a zahájili ozbrojený boj proti Lon Nolově vládě.

Již týden po převratu Sihanuk vyzýval kambodžské obyvatelstvo k osvobozené válce proti phnompenhskému režimu.¹⁰⁰ Sihanukova výzva měla mezi lidmi obrovský ohlas. V provinčních městech propukaly desetitisícové demonstrace.¹⁰¹ Sihanukův nacionalistický vlastenecký odboj získával příznivce napříč Kambodžou a

---

⁹⁴ Etcheson, *The Rise and Demise*, 86.

⁹⁵ Tad Szulc, *The Illusion of Peace. Foreign Policy in the Nixon Years*. (New York: The Viking Press, 1978), 242.

⁹⁶ Corfield, *Khmers Stand Up!*, 57.

⁹⁷ Burchett, *The Second Indochina War*, 56.

⁹⁸ Sihanouk na Číně oceňoval zejména, že narozdíl od Američanů nekladla přímé podmínky své pomoci. Se Sihanukem bylo v Číně zacházeno s respektem a bylo mu poskytnuto potřebné zázemí k organizaci odboje. Norodom Sihanouk, *My War with The CIA. The Memoirs of Prince Norodom Sihanouk*. (New York: Pantheon Books, 1973), 207.

⁹⁹ Shawcross, *Sideshow*, 126.

¹⁰⁰ Kosut, *Cambodia*, 65.

¹⁰¹ Demonstrace probíhaly většinou pokojně. Výjimkou se stala demonstrace ve městě Skoun, kde protestující zabili Lon Nolova bratra Lon Nila, vyřizli mu z těla ledviny, uvařili je, rozdělili mezi dav a snědli. Shawcross, *Sideshow*, 127.

k osvobozené armádě se připojily tisíce dobrovolníků.¹⁰² Dokonce i mnozí vojáci Lon Nolovy armády přešli na stranu povstalců a okamžitě tak zvrátili poměr sil.¹⁰³

Sihanukovo rozhodnutí o navázání spolupráce se svými dlouholetými nepřáteli bylo velice překvapivé. V době formování exilové vlády pravděpodobně nedocenil hrozbu, kterou Rudí Khmerové představovali, protože za bezprostřední nepřátele považoval Lon Nola a Spojené státy.¹⁰⁴ Své dilema popsal slovy: „(...) americký imperialismus a asijský komunismus jsem považoval za shodná nebezpečí a až Lon Nol mě donutil si mezi nimi vybrat.“¹⁰⁵ Dále podotkl, že: „komunismus a já jsme smrtelní nepřátelé.“¹⁰⁶

Svou spoluprací s Rudými Khmery přesto Sihanuk významně přispěl k jeho vzestupu. Díky Sihanukovi získali Rudí Khmerové ještě intenzivnější podporu Číny a Severního Vietnamu, které je financovaly, zásobovaly zbraněmi a cvičily jejich ozbrojené síly.¹⁰⁷ Khmer Krom, komunisté, kteří uprchli během šedesátých let z Kambodži do Vietnamu, se nyní navraceli a rozšiřovali řady Rudých Khmerů.¹⁰⁸ Největší příliv nových členů Rudým zajistil sám Sihanuk. Zatímco během šedesátých let označoval Rudé Khmery za nepřátele, navázáním spolupráce je legitimizoval a povýšil na bojovníky za nezávislost Kambodže a tisíce Kambodžanů se k nim proto připojily. Z Rudých Khmerů se tak stala politická síla, která musela být nadále brána v potaz. Rudí Khmerové svou pozici ve východních územích upevnili natolik, že zde dokonce začali s částečnou implementací svého programu a s přerozdělováním půdy.¹⁰⁹ Sihanukova slova: „Beze mne nebyli Rudí Khmerové nic, vůbec nic,“¹¹⁰ tedy plně vystihovala situaci. Spolupráce se Sihanukem se stala jedním z rozhodujících faktorů při vzestupu s Rudých Khmerů k moci.

---

¹⁰² Burchett, *The Second Indochina War*, 71.

¹⁰³ Vojáci, kteří opustili Lon Nolovu armádu, během jednoho dne vyměnili boj proti Rudým Khmerům za boj po boku Rudých Khmerů. Paradoxně proti Rudým Khmerům bojovali ještě na příkaz Sihanuka, který vydal v době před pučem.

¹⁰⁴ Peter Schier a Manila Schier, *Prince Sihanouk on Cambodia. Interviews and Talks with Prince Norodom Sihanouk*. (Hamburg: Institut für Asienkunde, 1980), 13.

¹⁰⁵ Samuel Lipsman a Edward Doyle, *Fighting for Time: 1969–1970*. (Boston: Boston Publishing Company, 1983), 144.

¹⁰⁶ Schier, *Prince Sihanouk*, 11.

¹⁰⁷ Burchett, *The Second Indochina War*, 49.

¹⁰⁸ Chandler, *The Tragedy*, 210.

¹⁰⁹ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 321.

¹¹⁰ Schier, *Prince Sihanouk*, 5.

Sesazením Sihanuka v roce 1970 se politická situace v Kambodži zcela zvrátila. Kambodžu ovládly pravicové elity a Sihanuk se ocitl v exilu v Číně, odkud ve spojení s Rudými Khmery vyhlásil válku Lon Nolovi. Sihanukova spolupráce s Rudými Khmery znamenala extrémní nárůst prestiže Rudých Khmerů a přispěla tak k jejich mocenskému růstu. Lon Nol mezitím společně se Spojenými státy bojoval proti Vietnamcům v Kambodži.¹¹¹ Vietnamce se však ani společnými silami nedařilo porazit, naopak se přesouvali hlouběji do Kambodži a ovládli rozsáhlá území východně od řeky Mekong.¹¹² Spojené státy se proto v květnu 1970 rozhodly k zahájení přímé pozemní invaze americké armády v Kambodži. Sihanukovy obavy se naplnily: Kambodža byla vtažena do indočínské války.

3.2. Invaze, 1970

Podmínky vietnamských komunistů v Kambodži se s nástupem Lon Nola v březnu 1970 zásadně proměnily. Zatímco Sihanuk jejich přítomnost v Kambodži toleroval, Lon Nol proti nim zahájil tažení, které provázely takové excesy, jako masakry vietnamského civilního obyvatelstva.¹¹³ Vietnamci se proto spojili s khmerskou osvobozenou armádou FAPLNK a společně postupovali na Phnom Penh. Lon Nolova armáda nedokázala Vietnamcům čelit a Spojené státy, které nechtěly dopustit obsazení hlavního města komunisty, zahájily dvouměsíční invazi amerických vojsk do Kambodže. Invaze uspěla v obraně Khmerské republiky, nicméně porušila mezinárodní právo a rozhořčila americký Kongres, který nebyl požádán o její schválení a který v reakci vydal novou legislativu a omezil americké vojenské operace v Kambodži. Zatímco se tedy indočínská válka v důsledku americké invaze rozšířila na území Kambodže a Lon Nol čelil výrazné přesile, Spojené státy svou vojenskou přítomnost v

---

¹¹¹ Lon Nol, stejně jako později Pol Pot, věřil, že Kambodža je schopná Vietnam porazit. Toto přesvědčení mělo mít fatální následky. David Chandler, *Facing the Cambodian Past. Selected Essays 1971–1994*. (Bangkok: O.S. Printing House, 1996), 313.

¹¹² Larry Nicksch, *Developments*, 1.

¹¹³ V souvislosti s neúspěšnými boji proti Vietnamcům v zemi se projevil Lon Nolův šovinismus a xenofobie. V roce 1970 nechal zmasakrovat několik set vietnamských starousedlíků, žijících po generace v Kambodži. Kosut, *Cambodia*, 71. Nejkrutějšími byly zřejmě masakry ve vesnicích Prasaut a Chrui Changwar, kde vojáci více než 800 těl vietnamských usedlíků naházeli do řeky Mekong. Těla byla později nalezena v hlavním městě, kam je odnesl říční proud. Shawcross, *Sideshow*, 132.

Kambodži omezovaly. Vietnamští komunisté a khmerská osvobozenecká armáda postupně ovládli většinu kambodžského území a dotlačili Lon Nolovu Khmerskou republiku k zápasu o samotnou existenci.

Lon Nol vyhlásil boj Vietnamcům a zamezil jejich obchodu přístavem Sihanoukville okamžitě po svém nástupu. S uzavřením Sihanoukville připravil Vietnamce o důležitou zásobovací tepnu, kterou existující pozemní stezky, vedoucí východními regiony, nemohly dostatečně nahradit. Vietnamci proto zahájili tažení směrem k Thajskému zálivu, kde plánovali ovládnout Sihanoukville či jiný přístav. Pohybem směrem k zálivu se však přibližovali k hlavnímu městu a již 20. dubna 1970 se nacházeli pouhých 25 kilometrů od Phnom Penhu.¹¹⁴ V Phnom Penhu zavládla panika a Lon Nol požádal mezinárodní společenství o pomoc. Žádost o pomoc vyslyšely Spojené státy,¹¹⁵ které se obávaly, že pokud Vietnamci obsadí Phnom Penh, připojí Kambodžu ke komunistickému bloku a Američané ztratí svého spojence proti Vietnamcům. Americká finanční pomoc Kambodži se proto v dubnu 1970 přeměnila v mohutnou vojenskou intervenci do Kambodže.¹¹⁶

Vedle bezprostředního ohrožení Phnom Penhu a Sihanoukville přiměla Spojené státy k zahájení invaze¹¹⁷ i snaha o dopadení a zničení ústředí vietnamských sil v Kambodži, pověstné „COSVN HQ“.¹¹⁸ Nixon věřil, že se „COSVN HQ“ nacházelo na jihovýchodě země v oblastech „Parrot’s Beak“ a „Fishhook“ a proto invazi zahájil právě zde.¹¹⁹ Dne 28. dubna 1970¹²⁰ do Kambodže vpadlo 75 tisíc amerických a

---

¹¹⁴ Republikánská armáda FANK nedokázala postupujícím povstalcům vzdorovat a Khmerská republika v této době ovládala pouhou čtvrtinu kambodžského území. Osvobozenecká armáda a Vietnamci již neovládali jen východní a severní provincie, svůj vliv nově rozšířili na provincie Kampong Cham, Kampot, Kandal, Prey Veng a Takeo a dostali se tedy téměř na dosah Phnom Penhu. Kosut, *Cambodia*, 78.

¹¹⁵ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 305.

¹¹⁶ Short, *Pol Pot*, 204.

¹¹⁷ Nixon se k autorizaci invaze rozhodl až po několika dnech váhání. Přesvědčila jej série znepokojivých událostí z dubna 1970: Sihanouk zahájil spolupráci s komunisty, organizoval exilovou vládu v Číně a svolával konferenci komunistických představitelů v Guangzhou (Kantonu), zatímco FANK a ARVN prohrávaly v bojích proti Vietkongu a Lon Nol žádal o dalších 500 milionů dolarů pomoci. Peter Poole, *Expansion of the Vietnam War into Cambodia: and Response by the Governments of North Vietnam, South Vietnam, Cambodia and the United States*. (Athens: Ohio University Center for International Studies, 1970), 40.

¹¹⁸ Edward Drachman, *Presidents and Foreign Policy: Countdown to ten controversial decisions* (Albany: New York State University Press, 1997), 158.

¹¹⁹ Szulc, *The Illusion*, 254.

¹²⁰ Poole, *Expansion*, 50.

jihovietnamských vojáků,¹²¹ podporovaných americkými leteckými silami a bombardéry B-52.

Invaze nesporně uspěla v zastavení vietnamského postupu na Phnom Penh a Sihanoukville.¹²² Během dvou měsíců invaze dokázala společná americká a jihovietnamská armáda lokalizovat velké množství vietnamských útočišť a zabavit rozsáhlé zásoby válečného materiálu.¹²³ Komunisté utrpěli tak výrazné ztráty, že jim dočasně znemožnily provádět větší ofenzivy proti Američanům. Lokalizovat a zničit velitelství „COSVN HQ“ se nicméně nepodařilo.

Zmíněné výsledky však nemohou zastínit množství problematických okolností invaze. Prezident Nixon se napadením formálně neutrální Kambodže bez svolení kambodžských politických zástupců opět dopustil porušení mezinárodního práva. Lon Nol invazi v žádném případě neschválil, dokonce o ní nebyl ani informován. Když se o pohybu amerických jednotek dozvěděl z rádia, prohlásil, že Američané „porušují kambodžskou teritoriální integritu,“¹²⁴ a žádal jejich stažení. Nicméně vzhledem k tíživé domácí situaci svůj postoj později přehodnotil a invazi podpořil.¹²⁵

Nixon obhajoval invazi do Kambodži a vysvětloval důvody k jejímu zahájení v projevu k americké veřejnosti v dubnu 1970.¹²⁶ Zde oznámil, že vstup amerických jednotek do příhraničních oblastí Kambodže nelze považovat za invazi, protože zmíněná území nejsou v rukou kambodžské vlády, nýbrž jsou zcela pod kontrolou vietnamských komunistů. Invaze, kterou namísto „invasion“ označoval eufemismem „incursion,“ tj. „vpád,“¹²⁷ tedy není namířena proti Kambodži, ale výhradně proti vietnamským útočištím a představuje tak pouze přirozené rozšíření vietnamské války.¹²⁸ Bizon navíc nepravdivě uvedl, že zatímco Vietnamci neoprávněně narušili kambodžské hranice, Spojené státy dosud kambodžskou neutralitu důsledně respektovaly. Nixon tak

---

¹²¹ Drachman, *Presidents*, 144. Literatura se však v odhadech počtu vojáků liší: Sideshow uvádí počet až 90 tisíc vojáků. Shawcross, *Sideshow*, 158.

¹²² Kosut, *Cambodia*, 133.

¹²³ Nixon uvedl, že Američané v komunistických útočištích našli a zadrželi celkem 22 tisíc zbraní, 160 lodí, 400 vozidel, 250 rádií ad. Vedle vojenské techniky objevili také zásoby rýže, chovné stanice vepřů ad. Celkový počet mrtvých komunistů se odhaduje na 11 tisíc mužů, další 2 tisíce mužů byly zajaty. Američané také objevili tajné dokumenty s plány na svržení Lon Nola ad. Richard Nixon, *Report on the Cambodian Operation, June 30, 1970*. The American Presidency Project, 1.

¹²⁴ Shawcross, *Sideshow*, 149.

¹²⁵ Chandler, *The Tragedy*, 204.

¹²⁶ Richard Nixon, *Address to the Nation on the Cambodian Sanctuary Operation*, June 3, 1970. American Presidency Project, 1.

¹²⁷ Andrew Langurruth, *Our Vietnam. The War 1954–1975*. (New York: Simon and Schuster, 2000), 567.

¹²⁸ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 304.

ve svém projevu představil Spojené státy jako zastánce práva a spravedlnosti a ochránce kambodžské neutrality a teritoriální integrity.¹²⁹ Značně tak zmanipuloval skutečnost.

Vedle porušení mezinárodního práva se Bizon dopustil také porušení amerických zákonů, když obešel federální Kongres a zahájil invazi bez jeho vědomí.¹³⁰ Kissinger a Nixon se snažili o naprosté utajení příprav invaze, dokonce i vojenští velitelé, kteří ji měli vést, se o ní dozvěděli pouze několik dní předem. Nixon samostatně autorizoval zahájení mise a teprve zpětně jej předložil ke schválení Kongresu.¹³¹ Pobouřený Kongres v reakci na Nixonův postup vydal novou legislativu, která omezila Nixonovy pravomoci v Indočíně. Tzv. Cooper–Churchův dodatek¹³² k americké ústavě zakázal jakékoli pozemní operace amerických vojáků na území Kambodže po 30. červnu 1970.¹³³ Následkem tohoto dodatku byla americká invaze ukončena již po dvou měsících.

Dle Henryho Kissingera tento dodatek způsobil neúspěch mise a ambiciózní plány na zneškodnění „COSVN HQ“ byly znemožněny omezením americké akce na pouhých 60 dnů.¹³⁴ V rámci Nixonovy koncepce „vietnamizace války,“ která počítala s přenesením zodpovědnosti za vedení války na Vietnamce, nahradilo americké jednotky v Kambodži vojsko Jižního Vietnamu (ARVN). Vznikla tak paradoxní situace, kdy Jihovietnamci bránili Kambodžu, zatímco Jižní Vietnam bránili Američané.¹³⁵

Nejenže se vojáci ARVN chovali v Kambodži spíš jako dobyvatelé nepřátelského území než jako spojenci, kradli majetek a mstili se za masakry vietnamských civilistů,¹³⁶ především se však ukázalo, že nebyli schopni Vietkongu a severovietnamské armádě PAVN čelit.

Spojené státy proto nadále hrály rozhodující roli v udržování Khmerské republiky při životě. Jedním ze základních kamenů strategie vietnamizace války bylo

---

¹²⁹ Szulc, *The Illusion*, 262–264.

¹³⁰ Shawcross, *Sideshow*, 134.

¹³¹ *Ibid*, 148.

¹³² Amy Belasco, Lynn Cunningham et al, *CRS Report for Congress. Congressional Restrictions on U.S. Military Operations in Vietnam, Cambodia, Laos, Somalia, and Kosovo: Funding and Non-Funding Approaches*. (Washington: Congressional Research Service, 2007), 28.

¹³³ Bernard Nalty, *War Against Trucks: Aerial Interdiction in Southern Laos, 1968–1972*. (Washington DC: Air Force History and Museums Program, 2005), 276.

¹³⁴ Szulc, *The Illusion*, 267.

¹³⁵ Situaci výstižně popsal americký ministr obrany Melvin Laird: „Jihovietnamci se potulují po celé Kambodži a ochraňují vládu, zatímco my jsme pro změnu v Jižním Vietnamu a chráníme Vietnamce.“ Shawcross, *Sideshow*, 173.

¹³⁶ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 307.

zvýšení materiální pomoci jako náhrady za odchod amerických vojáků.¹³⁷ USA Kambodži dodávaly zbraně a vojenskou techniku a trénovali khmerskou armádu. Vzhledem k postupnému slábnutí Khmerské republiky a neschopnosti republikánské armády FANK a vietnamské armády ARVN komunistům čelit se objem americké pomoci Kambodži postupně zvyšoval. Zatímco v květnu 1970 USA pro Kambodžu vyhradily 7.9 milionů dolarů, v listopadu 1970 vyhradily dalších 255 milionů dolarů¹³⁸ a v roce 1971 dokonce dalších 500 milionů dolarů.¹³⁹ Komunistická povstalecká armáda zřejmě nedokázala Khmerskou republiku porazit pouze díky neustávající aktivitě amerických leteckých sil v Kambodži, operujících zde v rámci operace Freedom Deal.¹⁴⁰

Rudí Khmerové mezitím posilovali své hnutí. Využívali pomoci Vietnamců a společně s nimi bojovali proti Lon Nolově vládě. Když převzala odpovědnost za vedení války v Kambodži jihovietnamská armáda ARVN, která s Kambodžany zacházela jako s nepřáteli, mnoho rozhořčených obyvatel se rozhodlo vstoupit do řad Rudých Khmerů. Povstalecká armáda po roce 1970 dosáhla počtu zhruba 15 tisíc vojáků a dalších 50 tisíc občasných partyzánů.¹⁴¹ Navzdory dílčím úspěchům se však Rudí Khmerové dosud potýkali s mnoha nesnázemi. V rámci občanské války vedli čtyři souběžné konflikty: bojovali proti Spojeným státům a proti Lon Nolovi, snažili se eliminovat vliv vietnamských komunistů a soupeřili o moc uvnitř strany.¹⁴² I přes slábnutí Lon Nolovy republiky a její závislosti na USA zatím nebyli připraveni k samostatnému boji bez podpory svých vietnamských spojenců.

V červnu 1970 tedy odešli američtí vojáci z Kambodži. Invaze trvala pouhých 60 dní, její důsledky však zásadně ovlivnily budoucnost země. Kambodža se stala novým bojištěm indočínské války, Vietnamci zde rozšířili svůj vliv (nasadili zde celkem 40 tisíc mužů)¹⁴³ a spojili se s místními Rudými Khmery v boji proti Khmerské republice. Nutili tak Lon Nola vést válku proti dvěma nepřítelům: proti osvobozené

---

¹³⁷ Larry Nicksch, *Developments*, 17.

¹³⁸ Clymer, *Troubled Relations*, 11.

¹³⁹ Poole, *Expansion*, 28.

¹⁴⁰ V rámci operace Freedom Deal mělo americké letectvo bombardováním podporovat akce jihovietnamské armády ARVN v Kambodži. Letectvo však provádělo takové operace, které pomáhaly i Lon Nolově armádě proti komunistům. Kosut, *Cambodia*, 191.

¹⁴¹ Etcheson, *The Rise and Demise*, 108.

¹⁴² Short, *Pol Pot*, 215.

¹⁴³ *Ibid*, 204.

armádě a proti vietnamským komunistům zároveň. Společně tyto armády svou silou Lon Nolovu armádu výrazně převyšovaly. Aby Lon Nol dokázal komunistům čelit, žádal stále vyšší dávky americké pomoci.

Americká invaze do Kambodži tedy významně přispěla k oslabení Khmerské republiky a tak i k jejímu budoucímu pádu. Dokud americké letecké síly spolupracovaly s jihovietnamskou ARVN v Kambodži, Rudí Khmerové nedokázali Khmerskou republiku porazit. Nevybíravé kroky prezidenta Nixona a Henry Kissingera však donutily federální Kongres k vydání restriktivní legislativy, která pomoc Spojených států Kambodži omezila. V okamžiku, kdy byla americká pomoc Lon Nolově republice zcela přerušena, pád Khmerské republiky a vítězství Rudých Khmerů v Kambodži se staly pouze otázkou času.

3.3. Ukončení operace Freedom Deal, 1973

Invazí v roce 1970 Spojené státy vtáhly Kambodžu do indočínské války. Aby zabránily pádu slabé Khmerské republiky do rukou vietnamských komunistů, musely ji dotovat a vojensky podporovat. Pro Khmerskou republiku však nepředstavovali hrozbu pouze Vietnamci: domácí osvobozenecké hnutí získávalo převahu a ohrožovalo republiku již ze tří světových stran. Občanská válka, která Kambodžu zachvátila mezi lety 1970–1975, zpusťovala zemi, zaplavila hlavní město dvěma miliony uprchlíků a zahubila na půl milionu Kambodžanů.¹⁴⁴ Ve válce proti sobě stáli Lon Nol, podporovaný USA a Jižním Vietnamem, a osvobozenecká armáda Sihanuka a Rudých Khmerů, podporovaná Severním Vietnamem. Nepřehledná situace se zjednodušila po roce 1972, kdy z Kambodži odešli Severovietnamci. Khmerští komunisté si však udrželi převahu nad republikánskou armádou i po jejich odchodu. Když v roce 1973 ohrozili Phnom Penh, jedině americké bombardování Kambodže zabránilo jeho dobytí. Po tomto bombardování americké letecké operace v Kambodži ustaly na příkaz Kongresu. Během následujících dvou let pokračovala občanská válka mezi útočícími komunisty a chabě se bránící Khmerskou republikou. Lon Nol byl postupně obklíčen v hlavním městě, které padlo do rukou komunistů v dubnu 1975. Odchod amerických leteckých sil

---

¹⁴⁴ Chandler, *The Tragedy*, 215.

z Kambodži přispěl k pádu Khmerské republiky, její neschopnost čelit komunistům však zapříčinila zejména kambodžská vnitropolitická situace, všudypřítomná korupce, ekonomický rozvrat, nekompetentnost politických představitelů a slabost armády. Vyhlídka Khmerské republiky po roce 1973 vystihl Henry Kissinger slovy, „Od podzimu roku 1973 byl pád [Khmerské republiky] pouze otázkou času.“¹⁴⁵

Po převzetí moci v březnu 1970 čelil Lon Nol mnoha potížím. Sihanuk organizoval exilovou vládu v Číně a v Kambodži vznikala povstalecká armáda pod vedením Rudých Khmerů, která vyhlásila osvobozeneckou válku. Neschopnost Lon Nola povstalcům čelit z velké části způsobila slabost republikánské armády FANK. Navzdory neustávající americké finanční pomoci trpěla armáda mnoha nedostatky. Výcvik vojáků trval často pouhé dva dny, chyběly zbraně a vybavení, žoldy byly vypláceny se zpožděním a nedostatečné přiděly potravin nutily vojáky trávit čas sháněním potravy. Netaktická rozhodnutí nekompetentních generálů vedla k obrovským ztrátám odhodlaných vojáků na frontě, aniž by přinášela trvalé vojenské zisky.¹⁴⁶ Muži, z nichž mnozí se zapsali dobrovolně, ztráceli iluze a dezertovali. Třebaže Lon Nol zavedl povinné odvody, s úbytkem území se nedostávalo bojeschopných mužů, kteří by početní stavy armády doplnili.¹⁴⁷ Armádu však paralyzovala především rozsáhlá korupce. Americké dotace končily v kapsách generálů, kteří prodávali zbraně a léky nepříteli¹⁴⁸ či vykazovali nadhodnocený počet mužů ve svých jednotkách; za jeden rok se v těchto „černých duších“ utopil až 1 milion amerických dolarů.¹⁴⁹ Bohatnutí generálů bylo tak zjevné, že se mezi vojáky říkalo, že velitelé „řídí válku ze svých mercedesů.“¹⁵⁰

Generál Lon Nol se jako vrchní velitel ozbrojených sil při vedení války dopustil mnoha taktických chyb. Již v dubnu 1970 například stáhl vojska ze severovýchodu a umožnil jeho okamžité obsazení povstanci.¹⁵¹ Lon Nolem vedené operace Čen-la I a Čen-la II pak měly přímo tragické následky. Čen-la I v září 1970 dočasně obnovila

---

¹⁴⁵ Kissinger, *Ending*, 492.

¹⁴⁶ Shawcross, *Sideshow*, 315.

¹⁴⁷ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 378.

¹⁴⁸ Corfield, *Khmers Stand Up!*, 125.

¹⁴⁹ Shawcross, *Sideshow*, 228.

¹⁵⁰ *Ibid*, 185.

¹⁵¹ Chandler, *The Tragedy*, 202.

spojení mezi městy Phnom Penh a Kompong Thom,¹⁵² připravila však armádu o 6 tisíc vojáků.¹⁵³ Čen-la II ze srpna 1971 opět dočasně obnovila spojení s Kompong Thom, komunisté však vojsko odřízli od přístupových cest a v nestřeženém okamžiku jej zlikvidovali. Při masakru zemřelo na 3 tisíce vojáků¹⁵⁴ a dalších 15 tisíc se rozprchlo do džungle.¹⁵⁵ Ztráty mužů a materiálu během operace Čen-la II paralyzovaly republikánskou armádu natolik, že od roku 1971 nadále nebyla schopná vést ofenzivní operace¹⁵⁶ a soustředila se pouze na obranu doposud držených území. Její šance na porážení povstalců se tak minimalizovaly.¹⁵⁷

Lon Nolova pozice byla neúspěchem operací silně otřesena, přesto demisi nepodal. Spojené státy zůstávaly Lon Nolovým spojencem, navzdory Lon Nolově vojevůdcovské neschopnosti, autoritativním sklonům a ztrátě podpory obyvatel nespokojených s nedemokratickými postupy vlády,¹⁵⁸ nezměrnou korupcí a ekonomickým propadem.¹⁵⁹ Spojené státy Lon Nola podporovaly finančně, materiálně a prostřednictvím operace Freedom Deal, letecké podpory jihovietnamským armádám proti vietnamským komunistům v Kambodži, i vojensky. Když pak Rudí Khmerové v únoru 1973 dobyli přístav Sihanoukville, prezident Nixon autorizoval další eskalaci bombardování cílů v Kambodži.

Bombardování v roce 1973 mělo znovudobýt přístav Sihanoukville, zastavit postup komunistů na Phnom Penh a zejména vyvinout nátlak na Rudé Khmery a tím je přinutit k navázání mírových rozhovorů se Spojenými státy a s Lon Nolem. Operace začaly v únoru 1973 a znamenaly svržení 250 tisíc tun bomb během šesti měsíců

---

¹⁵² Richard Wood, *Call Sign Rustic: The Secret Air War over Cambodia, 1970–1973*. (New York: Smithsonian Institution, 2002), 79.

¹⁵³ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 322.

¹⁵⁴ Clymer, *Troubled Relations*, 122.

¹⁵⁵ Chandler, *The Tragedy*, 214. Sihanuk však ve svých memoárech uvádí, že během Čen-la II povstalci zabili nejméně 12 tisíc Lon Nolových vojáků. Lon Nol zde ztratil většinu svých vojáků cvičených k útoku v předních frontových liniích. Norodom Sihanouk, *My War with The CIA*, 207.

¹⁵⁶ V počátcích války měla republikánská armáda FANK až 60 tisíc mužů, úspěšně například ubránila letiště Pochetong či Siem Reap. Kosut, *Cambodia*, 197.

¹⁵⁷ Corfield, *Khmers Stand Up!*, 117.

¹⁵⁸ Proti Lon Nolově vládě probíhaly spontánní demonstrace zejména po roce 1972. Demonstrovali proti němu studenti, buddhističtí mniši i někteří bývalí příznivci, kteří se nyní dožadovali návratu Sihanuka. (Clymer, *Troubled Relations*, 125). Na teroristické útoky Lon Nol reagoval vyhlášením výjimečného stavu, omezením médií, uvězněním vůdců demonstrací ad. Nespokojenost s vládou tedy rostla i v hlavním městě.

¹⁵⁹ Ekonomická situace v zemi se s občanskou válkou zásadně ztížila. Inflace dosahovala trojčíferných čísel, export téměř ustal a 80% úrodné půdy leželo ladem. S tíživou situací kontrastovalo bohatnutí nejvyšších politických a armádních představitelů, Lon Nola nevyjímaje. Shawcross, *Sideshow*, 317.

především na východní a jižní provincie a na okolí Phnom Penhu.¹⁶⁰ Kampaň přinesla jisté úspěchy: oslabilo khmerskou povstaleckou armádu (padlo až 16 tisíc mužů),¹⁶¹ zpomalila postup Rudých Khmerů a zabránila dobytí Phnom Penhu, čímž prozatím napomohla udržet republiku při životě.¹⁶²

Přinutit Rudé Khmery k mírovým rozhovorům s USA se však nepodařilo. Plán Henryho Kissingera počítal, že k podobnému donucení by stačilo předvedení dostatečné síly.¹⁶³ Kissinger proto z neúspěchu obvinil Kongres, který ratifikoval další zákony limitující americké zásahy v Kambodži a nařídil předčasné ukončení bombardování k srpnu 1973. Když se povstalci dozvěděli o jasně stanoveném závěru kampaně, stačilo jim pouze vyčkat na její ukončení.¹⁶⁴ Dle Kissingera tak Kongres zmařil jednání s Rudými Khmery¹⁶⁵ a přispěl tak k pádu Khmerské republiky a k vzniku komunistického režimu v Kambodži.

Situace však nebyla tak jednoznačná, protože ani pokračující bombardování by pravděpodobně konečnému vítězství Rudých v Kambodži nezabránilo. Rudí Khmerové odmítali mírové rozhovory s USA již v období, kdy představovali slabé hnutí závislé na vietnamské pomoci. Když teď upevnili svou pozici a ovládli téměř celou zemi, nebylo pravděpodobné, že by své postoje změnili, zejména přihlédneme-li k jejich hlubokému antiamerikanismu. Americká snaha vyvinout nátlak na povstalce prostřednictvím Severního Vietnamu také neuspěla. V této době již Vietnamci na Rudé Khmery neměli vliv. Khmerové je naopak považovali za nepřátele a po uzavření pařížských dohod mezi Vietnamem a USA proti nim aktivně vystupovali a střetávali se s nimi na hranicích.¹⁶⁶ Silný antiamerikanismus Rudých Khmerů, tradiční odmítání vyjednávání s USA a relativní nezávislost na Severním Vietnamu naznačují, že Kissingerovy plány vynutit si mírová jednání bombardováním Kambodže by zřejmě neuspěly. Ukončení amerických leteckých operací v Kambodži proto nemohlo představovat jedinou příčinu pádu Khmerské republiky a uchopení moci Rudými Khmery.

---

¹⁶⁰ Samuel Lipsman a Stephen Weiss, *The False Peace*. (Boston: Boston Publishing Company, 1985), 53.

¹⁶¹ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 390.

¹⁶² Chandler, *The Tragedy*, 226.

¹⁶³ Kissinger, *Ending*, 519.

¹⁶⁴ Clymer, *Troubled Relations*, 141.

¹⁶⁵ Kissinger přispěl k rozhodnutí Kongresu limitovat americké operace, protože o svých plánech Kongres neinformoval a Kongres netušil o důsledcích své legislativy na případná mírová jednání. Kissingerovo jednání na vlastní pěst a tajení důležitých informací tedy způsobilo neúspěch jeho vlastní politiky. Ibid, 144.

¹⁶⁶ Pao–Min Chang, *Kampuchea Between China and Vietnam*. (Singapore: Singapore University Press, 1985), 41.

Rudí Khmerové se totiž navzdory americkým operacím stali rozhodující silou v občanské válce. Přes množství obětí bombardování se osvobozená armáda FAPLNK rozrostla na 80 tisíc mužů.¹⁶⁷ Rozšiřovali svá území a pokračovali s počátečními fázemi implementace programu; znárodnili, omezovali pohyb obyvatel, organizovali společné stravování¹⁶⁸ a stěhovali obyvatelstvo z měst na venkov.¹⁶⁹ Ačkoli se nadále potýkali s nedostatkem financí, jejich převaha na bitevním poli byla zřejmá. Po odražení útoku na Phnom Penh¹⁷⁰ v červnu 1973 Američany Rudí Khmerové nepřestávali město ostřelovat. Během dvou let Phnom Penh zcela obklíčili a v lednu 1975 jej odřízli od poslední zásobovací cesty, řeky Mekong.¹⁷¹ Od února 1975 proto USA dopravovaly zásoby potravin do Phnom Penhu leteckým mostem. Na počátku dubna byla z Kambodži evakuována americká mise.¹⁷² Zanedlouho poté do hlavního města vstoupilo vojsko Rudých Khmerů.

Spojené státy americké v roce 1973 opět zintenzívnily bombardování Kambodže a v průběhu šesti měsíců oslabily povstaleckou armádu a zabránily jejímu postupu na hlavní město. Americký federální Kongres však rozhodl o konci operace Freedom Deal k 15. srpnu 1973¹⁷³ a k tomuto datu veškeré americké letecké síly opustily Kambodžu. Khmerská republika vedla válku s Rudými Khmery po další dva roky, bez americké pomoci ji však nebyla schopná vyhrát. Ztrácela další území, až byla obklíčena v hlavním městě. Pád Phnom Penhu, který se zdál být pouze otázkou času, přišel dne 17. dubna 1975, kdy Rudí Khmerové převzali moc v Kambodži. Tímto dnem začala nová kapitola kambodžských dějin.

---

¹⁶⁷ Etcheson, *The Rise and Demise*, 119.

¹⁶⁸ Short, *Pol Pot*, 230.

¹⁶⁹ Kiernan, *How Pol Pot Came To Power*, 390.

¹⁷⁰ Při tomto neúspěšném pokusu o dobytí Phnom Penhu zemřelo až 25 tisíc mužů, tedy 60 % nasazených sil. Tyto jednotky byly tvořeny především Khmery trénovanými ve Vietnamu, kteří představovali Pol Potovy politické konkurenty uvnitř strany. Se zásadním úbytkem vietnamských Khmerů se ve straně posílila pozice radikálních komunistů, vedených Pol Potem. Americké bombardování tak přispělo k radikalizaci Rudých Khmerů. Etcheson, *The Rise and Demise*, 118.

¹⁷¹ Chandler, *The Tragedy*, 231.

¹⁷² Gerald Ford, *Letter to the Speaker of the House and the President of the Senate Reporting on the Evacuation of the United States Mission in Phnom Penh, Cambodia, April 14, 1975*. American Presidency Project, 1.

¹⁷³ Clymer, *Troubled Relations*, 14.

4. Epilog: Demokratická Kampučia, 1975–1979

Po ukončení amerických vojenských operací v Kambodži Spojené státy prostřednictvím prezidenta Geralda Forda nadále poskytovaly Kambodži finanční a humanitární pomoc, přesto tak zvrátit výsledek války nedokázaly. Když v dubnu 1975 po pěti letech občanské války vstoupili Rudí Khmerové do Phnom Penhu, našli město přeplněné dvěma miliony uprchlíků.¹⁷⁴ Otřesné sociální a hygienické podmínky dávaly vzniknout epidemickým nákazám, nemocnice byly přeplněné raněnými a všeobecný nedostatek potravin (dokonce i rýže poskytnutá v rámci americké humanitární pomoci byla zpočátku prodávána)¹⁷⁵ způsobil podvýživu, která se blížila hladomoru.

Mnoho Kambodžanů vítězství Rudých Khmerů v prvních dnech vítalo, oslavovalo návrat Sihanuka a konec války. Vůdci Rudých Khmerů¹⁷⁶ však s návratem Sihanuka do čela země nepočítali. Během několika dnů přikázali evakuaci města a donutili proudy zbídačených obyvatel k pochodu na venkov, kde zahájili přestavbu společnosti, jejímž cílem bylo Kambodžu očistit od veškerého západního vlivu a navrátit ji do podoby tradiční zemědělské společnosti. Zrušili peníze, pálili knihy a ničili buddhistické svatyně. Všichni „nepřátelé revoluce,“ inteligence, odborníci, novináři, politikové a další byli nemilosrdně popraveni.¹⁷⁷ Obyvatelé byli rozděleni do pracovních skupin nezávisle na rodinných vztazích, kde při nedostatečných přídělech potravin pracovali až 16 hodin denně. Podléhali přitom plné kontrole kádrů a za sebemenší prohřešky byli trestáni smrtí.¹⁷⁸ Za rýži, kterou pracovní skupiny vyprodukovaly, nakupovali Rudí Khmerové čínské zbraně, aby mohli vést válku s Vietnamci, kterou vyprovokovali.¹⁷⁹ Právě Vietnamci nakonec provedením invaze do Kambodži režim Rudých Khmerů v roce 1979 ukončili. S následky čtyřleté krutovlády Rudých Khmerů se Kambodža vyrovnává dodnes.

---

¹⁷⁴ Joseph Zasloff, *Communist Indochina and U.S. foreign policy*. (Boulder: Westview Press, 1978), 143.

¹⁷⁵ Shawcross, *Sideshow*, 349.

¹⁷⁶ Nejvyšší vedení strany bylo obyvatelstvu neznámé a hovořilo se o něm jako o „Organizaci“. V čele stáli Pol Pot a Nuon Chea, dále Ieng Sary, Son Sen, Khieu Samphan, Sao Phim, Ruoh Nheam a Ta Mok. Čtyři z osmi kádrů pocházeli z khmerských studentských kruhů Paříže. Evan Gottesman, *Cambodia after the Khmer Rouge: inside the politics of nationbuilding*. (New Haven: Yale University Press, 2003), 26.

¹⁷⁷ Gottesman, *Cambodia*, 26-27. Jen během roku 1975 se obětí Rudých Khmerů stalo neuvěřitelných 1,200,000 obyvatel. Zasloff, *Communist Indochina*, 147.

¹⁷⁸ Krádeže jídla, projevy nesouhlasu a dokonce i tichý nářek se trestaly smrtí. „Viník“ byl obvykle vyzván k přesunu do jiného oddílu a „už se nikdy nevrátil.“ Rozhovor autorky s Yavy Men, přeživší režimu Rudých Khmerů. Sunderland, USA, 10. 3. 2012.

¹⁷⁹ Szulc, *The Illusion*, 416-420.

Závěr

V průběhu 60. a 70. let se vztahy mezi Kambodžou a Spojenými státy vyznačovaly častým střídáním krizí a období vzájemné spolupráce. Náhlé zvraty v americko-kambodžských vztazích pramenily odlišného pojetí politiky obou zemí. Zatímco politika Spojených států v Kambodži se plně odvíjela od potřeb studené války a snahy o prevenci šíření komunismu v bipolárním světě, Kambodžská politika se řídila převážně národními zájmy a potřebou zajistit vlastní bezpečnost především v regionálním rozsahu. Zatímco Spojené státy se tedy snažily o bližší provázání Kambodže se zeměmi západního světa prostřednictvím posílení svého vlivu v Kambodži, kambodžský princ Sihanuk navazoval spolupráci se zeměmi východního bloku. Vzájemná nedůvěra vedla k odmítnutí americké pomoci, přerušení diplomatických styků a ke spolupráci Spojených států s proamerickým režimem Lon Nola po sesazení prince Sihanuka, zatímco potřeba předejít šíření vietnamského komunismu vedla k opětovnému bombardování kambodžských území a k výpadům za hranice Kambodži Spojenými státy.

Dramatické události v Kambodži v 60. a 70. letech vedly k vytvoření podmínek, které ve svém důsledku umožnily vzestup Rudých Khmerů k moci. K vybudování silného hnutí schopného převzetí moci si Rudí Khmerové potřebovali zajistit především materiální a finanční zázemí a početnou a schopnou armádu. Toho mohli dosáhnout prostřednictvím zahraniční pomoci a získáním podpory kambodžských obyvatel. Zahraniční pomoc Rudým Khmerům poskytly zejména Čína a Severní Vietnam. Vietnamští komunisté v Kambodži působili od počátku vietnamské války, teprve s otevřením sihanoukvillekého přístavu princem Sihanukem v roce 1966 a s nástupem protivietnamského generála Lon Nola v roce 1970, jehož spolupráce se Spojenými státy vedla k přelití indočínské války také do Kambodži, se jejich působnost rozšířila natolik, že byli schopni nejen poskytovat Rudým Khmerům finanční a materiální pomoc, ale také bojovat po jejich boku proti Lon Nolově armádě, čímž způsobili oslabení Khmerské republiky a přispěli k vítězství Rudých Khmerů v občanské válce. Vedle zahraniční podpory potřebovali Rudí Khmerové rozšířit svůj vliv mezi Kambodžany. K příklonu obyvatelstva k Rudým Khmerům přispěl ekonomický pokles v zemi, který ztížil existenční podmínky obyvatel, a nezměrný rozvrat země, způsobený americkými vojenskými ofenzívami v Kambodži.

Politika Spojených států v Kambodži tedy významně přispěla k posílení Rudých Khmerů. Snahou o připoutání Kambodži k západnímu bloku Spojené státy vzbudily Sihanukovu nedůvěru a ozbrojenými vpády na kambodžská území, jimiž ohrožovaly khmerské civilní obyvatelstvo, donutily Sihanuka hledat spojení Severního Vietnamu. Následné bombardování a invaze do Kambodži, jimiž Spojené státy porušily mezinárodní právo a způsobily nesmírné utrpení Kambodžanů, radikalizovaly obyvatelstvo a posílily antiamerické sentimenty, kterých využili Rudí Khmerové k agitaci a náboru členů do svých řad. Nepochopením Sihanukovy situace, válkou proti vietnamským komunistům v Kambodži a dlouhodobou podporou Lon Nola tedy Spojené státy přispěly k vzestupu Rudých Khmerů v Kambodži.

Nejen Spojené státy, ale i kambodžští představitelé Sihanuk a Lon Nol přičinili k vytvoření podmínek pro vzestup Rudých Khmerů. Sihanuk toleroval vietnamská útočiště a přítomnost v Kambodži, Lon Nol pak vyhlášením války Vietnamcům přiměl Vietnamce k pohybu do vnitrozemí Kambodže a k rozšíření indočínské války do Kambodži. Sihanuk a Lon Nol zároveň zásadně přispěli rozšíření členské základny Rudých Khmerů. Když Sihanuk navázal v roce 1970 s Rudými Khmery spolupráci a vyhlásil osvobozenou válku proti phnompenhské vládě, v očích Kambodžanů Rudé Khmery legitimizoval a přesvědčil obyvatele nespokojené s Lon Nolovou vládou a s vlivem Američanů v Kambodži ke vstupu do osvobozené armády s cílem návratu Sihanuka do čela země, čímž se dostali pod vedení Rudých Khmerů. Lon Nolova autoritativní vláda, všudypřítomná korupce a plná závislost na Spojených státech mezitím zapříčinily všeobecnou deziluzi, odvrát Kambodžanů od Khmerské republiky a jejich přechod na stranu povstalců.

Americkou politiku v Kambodži tedy z velké míry ovlivnila politika kambodžských představitelů Sihanuka a Lon Nola a vnitřní vývoj Kambodže. K nástupu Rudých Khmerů k moci v roce 1970 mohlo dojít pouze díky souběhu událostí, které jim zaručily domácí i zahraniční podporu a tím umožnily vzestup hnutí. V závislosti na faktech analyzovaných v jednotlivých kapitolách této práce, porovnávajících vliv Spojených států a Kambodži na vzestup Rudých Khmerů, lze tedy konstatovat, že k vzestupu Rudých Khmerů přispěly významnou měrou americká politika v Kambodži i vlastní kambodžská vnitropolitická situace. Navzdory mnohému porušení mezinárodních zákonů a zřejmě i morálních zásad Spojenými státy nelze vliv Spojených států na Kambodžu označovat za jediný faktor, který vedl k vzestupu Rudých Khmerů a jejich uchopení moci v roce 1975.

Summary

The thesis, „U. S. Policy in Cambodia and the Rise of the Khmer Rouge,“ deals with the American as well as Cambodian influence on development of Cambodia prior to the establishment of the Khmer Rouge regime.

As the initial part, „Sihanouk and Kingdom of Cambodia,“ has shown, while the political practice of the United States greatly contributed to mutual distrust of American and Cambodian representatives, the first major break in the U.S.-Cambodian relations was initiated by the Cambodian Head of State, prince Norodom Sihanouk, with his refusal of American financial aid to Cambodia. Sihanouk further aggravated existing relations by his approachment to the countries led by communist regimes, such as China and North Vietnam, and by permitting the Vietnamese communists' operations on Cambodian territory. As a consequence of presence of the Vietnamese communists in Cambodia the U.S. launched a major bombing campaign of Cambodian Eastern provinces.

The second part, „Lon Nol and the Khmer republic,“ describes the development of the U.S. and Cambodian relations before and after the outbreak of the Cambodian Civil War. By carrying out military operations, such as incursion into Cambodia and further bombing of its territory, the United States contributed to the enfeeblement of the Khmer republic and to the extension of the War in Indochina to Cambodia. Nevertheless, it was the right-wing government that accessed to power after the overthrow of prince Sihanouk that incurred the division of Cambodian population into two hostile fractions and thus inaugurated a bloody civil war it was unable to win. While the right-wing government created favorable conditions for the rise of the Khmer Rouge, it prove impotent to prevent the Khmer Rouge to seize power.

The thesis provides an alternative view of the course of events in Cambodia in the final years before the establishment of the Khmer Rouge regime. The military operations and political practice of the United States in Cambodia indisputably violated international law and caused great decay of the country. Taking into account political as well as economic conditions in Cambodia, it implies that not only the U.S. Foreign Policy but also the policies of Cambodian leaders greatly contributed to the rise of the Khmer Rouge and their seizure of power in Cambodia.

Použitá literatura

Prameny

Dokumenty

Belasco, Amy a Lynn Cunningham et al. *CRS Report for Congress. Congressional Restrictions on U.S. Military Operations in Vietnam, Cambodia, Laos, Somalia, and Kosovo: Funding and Non-Funding Approaches*. Washington: Congressional Research Service, 2007, dostupné na <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/RL33803.pdf>. Poslední přístup 5. 5. 2012.

Ford, Gerald. *Letter to the Speaker of the House and the President of the Senate Reporting on the Evacuation of the United States Mission in Phnom Penh, Cambodia, April 14, 1975*. American Presidency Project, dostupné online na <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=4831&st=cambodia&st1=#axzz1uybaQ17T>. Poslední přístup 5. 5. 2012.

Kosut, Hal. *Cambodia and the Vietnam War*. New York: Facts on File, 1971.

Niksich, Larry. *Developments in Cambodia Following the 18 March Coup*. Washington: The Congressional Research Service, 1970. Dostupné na <http://amekhmer.free.fr/khcrucial-event/sihanouk-crime/vietsihanoukgeno/1cambVCsanctuaries70may11.pdf>. Poslední přístup k 5. 5. 2012.

Nixon, Richard. *Address to the Nation on the Cambodian Sanctuary Operation*, June 3, 1970. American Presidency Project, dostupné na <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=2530&st=cambodia&st1=#axzz1uybaQ17T>. Poslední přístup 5. 5. 2012.

Nixon, Richard. *Report on the Cambodian Operation, June 30, 1970*. The American Presidency Project, dostupné online na <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=2564&st=cambodia&st1=#axzz1uybaQ17T>. Poslední přístup 5. 5. 2012.

Norodom, Sihanouk. *Brief notes on national construction in Cambodia*. Phnom Penh : Impr. Sangkum Reastr Niyum, 1969.

Memoáry

Kissinger, Henry. *Ending the Vietnam War. A History of America's Involvement in and Extrication from the Vietnam War*. New York: Simon and Schuster, 2003.

Kissinger, Henry. *The White House Years*. Boston: Little, Brown and Company, 1979.

Lon Nol. *Le néo-khmerisme*. Phnom Penh: S. N., 1974.

Men, Yavy. Rozhovor autorky práce s Yavy Men. Sunderland, USA, 10. 3. 2012.

Norodom, Sihanouk. *La Fin des Illusions*. Paris: Table Ronde, 1972.

Norodom, Sihanouk. *Le rejet de l'Aide américaine. Trois exposes de S.A.R.* Phnom Penh: Ministère de l'Information, 1963.

Norodom, Sihanouk. Norodom Sihanouk, *My War with The CIA. The Memoirs of Prince Norodom Sihanouk*. (New York: Pantheon Books, 1973), 207.

Odborná literatura

Monografie

Burchett, Wilfred. *The Second Indochina War. Cambodia and Laos*. New York: International Publishers, 1970.

Clymer, Kenton. *Troubled relations: the United States and Cambodia since 1870*. DeKalb: Northern Illinois University Press, 2007.

Corfield, Justin. *Khmers Stand Up! A History of the Cambodian Government 1970–1975*. Victoria: Aristoc Press, 1994.

Drachman, Edward. *Presidents and Foreign Policy: Countdown to ten controversial decisions*. Albany: New York State University Press, 1997.

Etcheson, Craig. *The Rise and Demise of Democratic Kampuchea*. London: Westview Press, 1984.

Girling, John. *Cambodia and the Sihanouk Myths*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1971.

Haas, Michael. *Cambodia, Pol Pot, and the United States: The Faustian Pact*. New York: Praeger Publishers, 1991.

Chandler, David. *Facing the Cambodian Past. Selected Essays 1971–1994*. Bangkok: O.S.Printing House, 1996.

Chandler, David. *The Tragedy of Cambodian History. Politics, War and Revolution since 1945*. New Haven: Yale University Press, 1991.

Chang, Pao–Min. *Kampuchea Between China and Vietnam*. Singapore: Singapore University Press, 1985.

Kiernan, Ben. *How Pol Pot Came To Power. Colonialism, Nationalism, and Communism in Cambodia, 1930–1975*. New Haven: Yale University Press, 2004.

- Langurruth, Andrew. *Our Vietnam. The War 1954–1975*. New York: Simon and Schuster, 2000.
- Lipsman, Samuel a Stephen Weiss. *The False Peace*. Boston: Boston Publishing Company, 1985.
- Lipsman, Samuel a Edward Doyle. *Fighting for Time: 1969–1970*. Boston: Boston Publishing Company, 1983.
- Morris, Stephen. *Why Vietnam Invaded Cambodia: Political Culture and the Causes of War*. Stanford: Stanford University Press, 1999.
- Nalty, Bernard. *War Against Trucks: Aerial Interdiction in Southern Laos, 1968–1972*. Washington: Air Force History and Museums Program, 2005.
- Nožina, Miroslav. *Dějiny Kambodže*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.
- Osborne, Milton. *Before Kampuchea*. Sydney: George Allen and Unwin, 1979.
- Osborne, Milton. *Sihanouk. Prince of light, prince of darkness*. Honolulu: University of Hawaii Press, 1994.
- Poole, Peter. *Expansion of the Vietnam War into Cambodia: and Response by the Governments of North Vietnam, South Vietnam, Cambodia and the United States*. Athens: Ohio University Center for International Studies, 1970.
- Shawcross, William. *Sideshow: Kissinger, Nixon and The Destruction of Cambodia*. New York: Simon and Shuster, 1979.
- Short, Philip. *Pol Pot. Anatomy of a Nightmare*. New York: Henry Holt and Company, 2004.
- Schier, Peter a Manila Schier. *Prince Sihanouk on Cambodia. Interviews and Talks with Prince Norodom Sihanouk*. Hamburg: Instituts fur Asienkunde, 1980.
- Szulc, Tad. *The Illusion of Peace. Foreign Policy in the Nixon Years*. New York: The Viking Press, 1978.
- Wood, Richard. *Call Sign Rustic: The Secret Air War over Cambodia, 1970–1973*. New York: Smithsonian Institution, 2002.
- Zasloff, Josef. *Communist Indochina and U.S. foreign policy*. Boulder: Westview Press, 1978.

Sborníky

Clymer, Kenton. „A Casualty of War: The Break in American Relations with Cambodia, 1965.“ *A companion to the Vietnam War*, ed. Marilyn Young a Robert Buzzanco, 198-219. Oxford: Blackwell Publishers, 2002.

Kiernan, Ben. „Les origines du communisme Khmer.“ *Cambodge: Histoire et Enjeux: 1945–1985*, ed. Camille Scalabrino. 71-111. Paris: L'Harmattan, 1985.

Články v odborných periodících

Nožina, Miroslav, Jiří Šitler, a Karel Kučera. “Kambodžské království a Česká republika. Nástin bilaterálních vztahů.” *Mezinárodní vztahy* 41. Č.1, 2007, s. 86-108. <http://www.mezinarodnivztahy.com/article/view/250>. Poslední přístup 5. 5. 2012..

Owen, Taylor and Ben Kiernan. “Bombs Over Cambodia. New information reveals that Cambodia was bombed far more heavily than previously believed.” *The Walrus Magazine*, 2006. <http://walrusmagazine.com/articles/2006.10-history-bombing-cambodia/> Poslední přístup 5. 5. 2012.

Internetové zdroje

„Background Note on Cambodia“, United States Department of State, 10. 9. 2011, dostupné z <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2732.htm>. Poslední přístup 2.5.2012.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Oblasti zasažené bombardováním operace Menu (mapa)

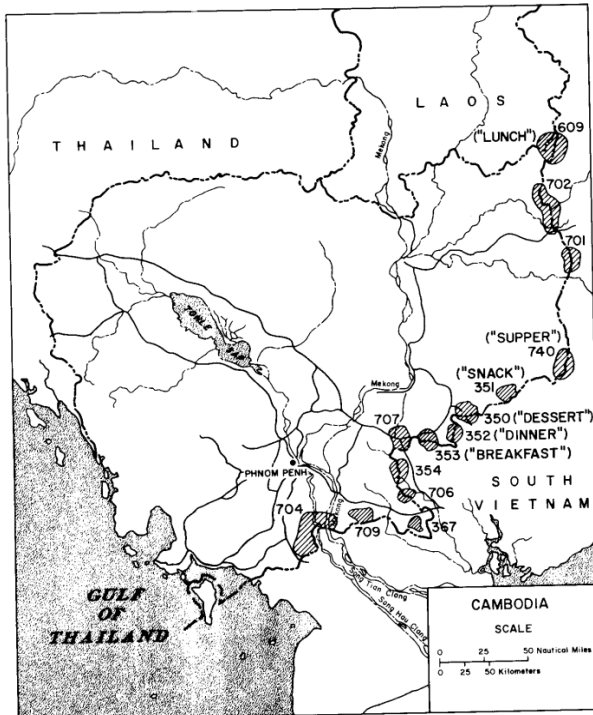
Příloha č. 2: Občanská válka: Postup osvobozené armády v roce 1971 (mapa)

Příloha č. 3: Občanská válka: Postup osvobozené armády v roce 1974 (mapa)

Přílohy

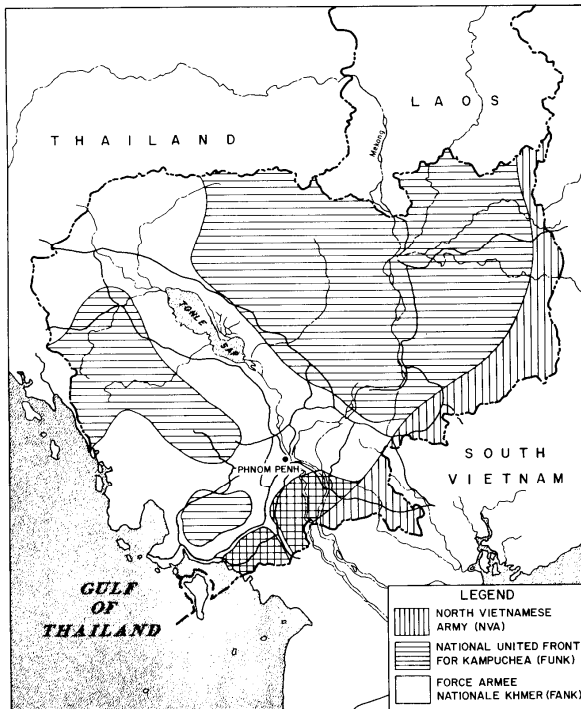
Příloha č. 1: Oblasti zasažené bombardováním operace Menu (mapa)

Zdroj: Henry Kissinger, *The White House Years*. (Boston: Little, Brown and Company, 1979), 248.

Příloha č. 2: Občanská válka: Postup osvobozené armády v roce 1971 (mapa)

Zdroj: Craig Etcheson, *The Rise and Demise of Democratic Kampuchea*. (London: Westview Press, 1984), 112-120.

Příloha č. 3: Občanská válka: Postup osvobozené armády v roce 1974 (mapa)

Zdroj: Ibid, 120.

